

Azərbaycan könüllülərinin VII həmrəylik forumunun iştirakçılara

Əziz gənclər!

Sizi - Azərbaycan könüllülərinin VII həmrəylik forumunun iştirakçılarını salamlayıram və Beynəlxalq Könüllülər Günü münasibətilə təbrik edirəm.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xeyir-duası ilə ötən əsrin 90-cı illərindən ölkəmizdə xüsusi vüsət almağa başlamış və milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığın, Vətən xidmətin nümunəsinə çevrilmiş könüllülük hərəkatı Azərbaycan gənclərinin vahid məqsəd ətrafında hazırkı uğurlu fəaliyyətinin təcəssümüdür. Dövlətimizin hərtərəfli dəstəyi sayəsində sıraları durmadan genişlənən bu hərəkat yüksəliş yolu ilə irəliləyərək indiki inkişaf səviyyəsinə çatmış və cəmiyyət həyatının bütün sahələrinə nüfuz etməyə müvəffəq olmuşdur.

Forumunuzun "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində təşkil xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, əməli fəaliyyətlərində daim xeyirxahlıq, fədakarlıq və təmənnaş yardım kimi ali bəşəri keyfiyyətləri rəhbər tutan könüllülərimiz təbiətin və ətraf mühitin qorunması istiqamətində vətəndaşlar arasında maarifləndirmə işinə böyük töhfə verirlər. Onlar ölkəmizdə dünyanın ən irimiqyaslı və mühüm tədbirlərindən olan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) keçirildiyi günlərdə vəzifələrinin öhdəsindən layiqincə gəldilər.

Dövlət suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpası nəticəsində müstəqillik tariximizin artıq yeni mərhələsinə keçirik. İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə həyatın sürətlə yenidən canlandırılması üçün misilsiz quruculuq işləri aparılmaqdadır. Gənclər siyasətinin başlıca prinsiplərinə uyğun innovativ sosial təşəbbüsləri ilə ölkəmizin davamlı tərəqqisinə xidmət göstərən könüllülərimiz Böyük Qayıdış prosesində də fəal iştirak edirlər.

İnanıram ki, siz milli dövlətçiliyə dərin sədaqəti bundan sonra da həyatınızın əməli biləcəklər, Vətənimizin güdrətinin artırılması naminə bilik və bacarığınızı əsirgəməyəcəksiniz. Hər birinizə gələcək işlərinizdə nailiyyətlər arzulayıram.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Uşaqlarının VI Ümumrespublika Forumunun iştirakçılara

Hörmətli Forum iştirakçıları!

Əziz uşaqlar!

Sizi Azərbaycan Uşaqlarının VI Ümumrespublika Forumunun öz işinə başlaması münasibətilə səmimi-qəlbən salamlayıram, hamınıza cansağlığı və xoşbəxtlik arzulayıram.

Uşaqlar cəmiyyətinin sabahıdır. Bizim üzərimizə düşən əsas vəzifə onlara aydın səma altında etibarlı gələcək bəxş etməkdir. Ölkəmizdə uşaqlara hərtərəfli qayğının dövlət siyasətinin tərkib hissəsi olması Ulu Öndər Heydər Əliyevin misilsiz xidmətlərindəndir. Bu istiqamətdə bir sıra mühüm işlər görülmüş və görülməkdədir. Uşaqlarımız yüksək təhsil almaq, bacarıqlarını inkişaf etdirmək və istedadlarını üzə çıxara bilmək üçün hər cür imkana malikdirlər. Forumunuzun ənənəvi şəkli alması da Azərbaycanda uşaq hüquqlarına diqqətin bariz təzahürlərindəndir.

Builk Forum "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində keçirilir. Onun həsr olunduğu uşaqlar və ekologiya mövzusu aktuallığı ilə seçilir və övladlarımızın təhlükəsiz ətraf mühitdə yaşamaları baxımından xüsusi mənə daşıyır. Bu yaxınlarda Azərbaycan nəhəng miqyaslı beynəlxalq tədbirə - BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının növbəti 29-cu sessiyasına ev sahibliyi etdi. Konfransda ətraf mühit amillərinin uşaqların sağlamlığına təsiri, uşaqlar naminə iqlim fəaliyyətinin gücləndirilməsi məsələləri geniş müzakirə olundu. Çünki Yer üzündə bütün uşaqların sağlamlıq və təmiz dünyaya, yaşıl gələcəyə ehtiyacı var və onlar buna layiqdirlər.

Əziz iştirakçılar!

Siz müstəqillik salnaməmizə şanlı səhifələrin yazıldığı günlərin şahidi olan ən yeni nəslə burada təmsil edirsiniz. Sizin şəxsinizdə Azərbaycan uşaqlarının hamısına üz tutub deyirəm: xoşbəxtsiniz ki, parlaq mədəniyyət yaratmış qədim və böyük bir xalqın övladlarıdır. Siz həm də gələcəyimizin təminatısınız. Qüdrətli Azərbaycanı məhz sizə əmanət edəcəyik. Siz bizim üçün çox dəyərlisiniz.

İnanıram ki, Forum çərçivəsində aparacağınız əhatəli fikir mübadiləsi və qəbul edəcəyiniz qərarlar uşaqlarla bağlı dövlət siyasətimizin bundan sonra da uğurla gerçəkləşdirilməsi işinə öz töhfəsini verəcəkdir.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2024-cü il

"Qayıdış hüququ: Ermənistandan zorla çıxarılmış azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi" mövzusunda II beynəlxalq konfransın iştirakçılara

Hörmətli konfrans iştirakçıları!
Sizi Qərbi Azərbaycan İcmasının "Qayıdış hüququ: Ermənistandan zorla çıxarılmış azərbaycanlılar üçün ədalətin təmin edilməsi" mövzusunda Bakı şəhərində təşkil etdiyi II beynəlxalq konfransda salamlayıram.

Hazırda dünyada 120 milyondan çox insan məcburi köçürülmə problemi ilə qarşılaşmışdır və beynəlxalq ictimaiyyətin birgə səyləri olmadan bu problemin effektiv həlli mümkünsüzdür.

Azərbaycan xalqı da ötən əsrin əvvəllərindən başlayaraq köçkünlük problemi ilə üzleşmişdir. Qərbi Azərbaycanda - indiki Ermənistan ərazisində yaşayan azərbaycanlılar etnik təmizləməyə məruz qalaraq, tarixi vətənlərindən mərhələli şəkildə zorla çıxarılmışlar. 1918-1921, 1948-1953 və 1987-1991-ci illərdə daha dəhşətli xarakter almış köçürmələr nəticəsində yüz minlərlə azərbaycanlı dədə-baba yurdunu tərk edərək Azərbaycana sığınmışdır. Bu dəhşətli deportasiyalardan sonra Ermənistanda bir nəfər belə azərbaycanlı qalmamış və Ermənistan monoetnik dövlətə çevrilmişdir.

Ermənistan Azərbaycan xalqının əsrlər boyu öz dədə-baba torpaqlarında yaşaması və zəngin mədəni irs yaratması faktını hər vaxtla danmağa çalışır. Ermənistan Qərbi Azərbaycanda xalqımızın min illər ərzində yaratdığı mədəni irsi - tarixi abidələri, qəbiristanlıqları, məscidləri, tarixi yaşayış yerlərini dağıtmış, UNESCO tərəfindən ümumbəşəri mədəni dəyər kimi tanınan Azərbaycan aşiq sənətinə ciddi zərər vurmuşdur.

Bu tarixi-mədəni abidələr arasında yalnız Azərbaycan mədəniyyətinin və İslam mədəniyyətinin parlaq nümunələrindən biri olan Göy Məscid salamat qalmışdır. Lakin Ermənistan Göy Məscidin orijinal tarixi-memarlıq üslubunu qəsdən dəyişdirərək onu başqa ad altında təqdim etməyə çalışır. Regionun tarixini və mədəni mənzərəsini təhrif etmək, yenidən yazmaq məqsədi daşıyan belə destruktiv addımlar dözümsüzlük və irqçilikdən başqa bir şey deyildir.

Ermənistan bununla da kifayətlənməmiş, Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzə əl ataraq onun ərazilərini işğal etmiş, etnik təmizləmə törətmiş, şəhər və kəndləri dağıtmış, talan etmiş, torpaqlarımızı saysız-hesabsız minalarla çirkəndirmişdir.

Azərbaycan xalqı heç vaxt bu ədalətsizliklə barışmamış, haqq səsinə dünyaya çatdırmağa çalışmışdır. 2020-ci ildə Azərbaycanın şanlı qələbəsi ilə bitən Vətən müharibəsi Qarabağdan və Şərqi Zəngəzurdan qovulmuş soydaşlarımızın doğma yurdlarına qayıdışına imkan yaratdı. Azərbaycanın bu ədalətli savaşı beynəlxalq hüququn əlilliyinin tənəhsəsi və global miqyasda məcburi köçürülmə probleminin həllinə verilmiş bö-

yük bir töhfədir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə hazırda "Böyük Qayıdışa dair Dövlət Proqramı" uğurla icra edilir.

Təəssüf ki, Ermənistan cəmiyyətində xalqımıza qarşı dərin kök salmış nifrət hissi, mifik "böyük Ermənistan" xülyası, Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının hələ də qalması, bu ölkənin sürətlə silahlanması iki ölkə arasında dayanıqlı sülhün əldə olunmasını əngəlləyir.

Ermənistan Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyətini qəsdən öz ərazi bütövlüyünə təhdid kimi təqdim etməyə çalışır. Lakin İcmamızın məqsədi Qərbi Azərbaycandan didərgin salınmış soydaşlarımızın dinc və təhlükəsiz şəraitdə, ləyaqətlə öz dədə-baba yurdlarına qayıdışının təmin olunmasından ibarətdir. Bu, sifət insan haqları məsələsidir. Ermənistanın İcmamızın fəaliyyətini təhdid kimi qələmə verməsi məsələnin əsl mahiyyətini təhrif etmək və beynəlxalq hüquqa əsaslanan qayıdış hüququnu inkar etmək cəhdidir.

Qərbi Azərbaycan İcması dəfələrlə Ermənistan hökumətini dialoqa çağırmış, lakin qarşı tərəf bundan imtina etmişdir. Ermənistan İcma ilə danışıqlara başlamalı və Qərbi Azərbaycanlıların fundamental hüquqlarının bərpa edilməsi istiqamətində praktiki addımlar atmalıdır. Bundan əlavə, Ermənistan xalqımıza məxsus tarixi-mədəni irsin dağıdılması, təhrif edilməsi ilə bağlı vəziyyətin monitorinqi məqsədilə UNESCO-nun faktların araşdırılması missiyasının səfərinə icazə verməli və bu sahədə əməkdaşlıq etməlidir.

Qərbi Azərbaycan İcması üzvlərinin doğma torpaqlara qayıdış hüququnu təmin etmək məqsədilə beynəlxalq hüquqa uyğun dinc təşəbbüslərinin beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəstəklənməsi olduqca əhəmiyyətlidir. Uğurla həyata keçirilən Qayıdış Konsepsiyasına əsaslanan bu təşəbbüslər Qərbi Azərbaycanlıların sülh yolu ilə təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə öz doğma yurdlarına geri dönməsinə böyük töhfələr verəcəkdir.

Müxtəlif vaxtlarda dədə-baba torpaqlarından zorla köçürülmüş, hazırda Azərbaycanda və dünyanın bir sıra ölkələrində məskunlaşmış minlərlə Qərbi Azərbaycan əsilli şəxsin hüquqlarının müdafiəsinə həsr edilmiş konfransın işinə uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, Azərbaycan xalqının zaman-zaman məruz qaldığı deportasiyalar barədə heqiqətləri beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdıran bu beynəlxalq konfrans yaxın gələcəkdə qayıdış hüququ və dünyada köçkünlük problemi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılacaq önəmli beynəlxalq dialoq platformasına çevriləcəkdir.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 dekabr 2024-cü il

COP29: çağırışlar və AMEA-nın qarşısında duran vəzifələr

AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Azərbaycan Respublikası ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Rauf Hacıyev, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, AMEA-nın müşavirləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclas giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Əvvəlcə AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e. akademik Gövhər Baxşəliyevə AMEA-nın Fəxri fərmanı təqdim olunub.

İclasda müzakirə olunan birinci məsələ "BMT-nin İqlim Dəyişiklikləri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29: çağırışlar və AMEA-nın qarşısında duran vəzifələr" haqqında olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanın bu günlərdə 80 dövlət və hökumət başçısının, 190-dan artıq dövlətdən 76 mindən çox insanın iştirakı ilə həm ölkəmizin ictimai-siyasi heyətində, həm də dünyada yüksək qiymətləndirilən BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasını (COP29) ən möhtəşəm şəkildə təşkil etdiyini bildirib. AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən aparılan məqsədyönlü daxili və xarici siyasət, böyük təşkilatçılıq, quruculuq işləri ölkəmizin ev sahibliyi ilə COP29-in inamla və uğurla keçməsinin əsasını təşkil edir. Bu mötəbər beynəlxalq tədbir yüksək təşkilatçılıq və möhtəşəm idarəçilik baxımından dünyaya İlham Əliyev modelini ortaya qoydu. Həmçinin COP29-un təşkilində könüllülərin də iştirakı Azərbaycanın yetişdirdiyi, formalaşmış yeni nəsil vətənpərvər siyasətin təzahürüdür.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, belə mötəbər tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkilatçı 21 il ərzində Prezident İlham Əliyevin liderliyində ölkəmizdə artıq ənənəyə çevrilib və Azərbaycanda ötən müddətdə keçirilən idman oyunları, Mədəniyyətlərarası dialoq forumları və digər nüfuzlu tədbirlərlə geniş təcrübə qazanılıb. Qeyd olunan tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkilatçı ilə Azərbaycanın dünyanın dialoq məkanına çevrilməsi, ölkəmizin Prezident İlham Əliyevin liderliyində beynəlxalq nüfuzunun artması, söz sahibi ölkələrdən biri kimi qəbul edilməsi və ən əsası dövlət başçımızın dünya liderlərindən biri kimi qəbul olunması COP29 kimi nüfuzlu konfransın ölkəmizə etibar edilməsinə imkan verir.

Prezident İlham Əliyevin COP29-un Liderlər Sammitinin açılış mərasimində dərin məzmunlu nitqi və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin (SIDS) Sammitindəki çıxışında dünya dövlətləri tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli dövlət başçımızın dünyanı iqlim problemlərini, global çağırışlarını ən ali səviyyədə səsləndirdiyini söyləyib. Xüsusilə karbon emissiyalarının azaldılması yolları, yaşıl enerjiyə keçid, yaşıl iqtisadiyyat, yaşıl texnologiyalardan istifadə kimi fikirlər xüsusi rəğbətə qarşılanıb.

Məruzəçi COP29-un yekunları kimi Bakı razılaşmasının əldə edilməsinin, başlanış planı iclasında Paris Sazişinin 6-cı maddəsinin tam təsdiq olunmasının, İtqi və Zərər Fondunun tam fəaliyyətə başlamasını təmin edən tarixi qərarın qəbulunu, global istiləşməni 1,5°C-də saxlamaq məqsədinin ölkələr tərəfindən vurğulanmasının Azərbaycanın tarixi uğurları olduğunu bildirdi.

Akademik İsa Həbibbəyli bu uğurun əldə olunmasında Prezident İlham Əliyevin liderliyində Azərbaycanın apardığı uğurlu xarici siyasət, tədbirin yüksək səviyyədə təşkilatçı üçün dövlət qurumlarının, COP29 Əməliyyat Şirkətinin, könüllülərin fəaliyyətinin önəmini qeyd edib.

COP29 çərçivəsində keçirilən tədbirlərdə Akademiyə əməkdaşlarının da yaxından iştirak

"Heydər Əliyev Ensiklopediyası" 2025-ci ildə hazır olacaq

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclasında müzakirə edilən məsələlərdən biri də "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzi tərəfindən hazırlanan "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın cari vəziyyəti haqqında olub.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində AMEA-nın Tədbirlər planından irəli gələrək "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzində "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlanmasını söyləyib. Qeyd edib ki, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclasında "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın məzmunu müzakirə edilərək təsdiqlənib və məqalələrin hazırlanması prosesinə başlanılıb.

Sonra "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzinin əməkdaşı Rüstəm Hacıyev çıxış edərək "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlanması istiqamətində görülən işlər barədə məlumat verib.

Bildirib ki, Ensiklopediya üçün nəzərdə tutulan məqalələrin hazırlanması prosesi sürətlə davam edir və görülən işlər aidiyyəti dövlət qurumlarından məlumatlar əldə olunaraq yerinə yetirilir. O, məqalələrin hazırlanmasından sonra hər bir istiqamət üzrə müvafiq institutlara göndəriləcəyini və onların da rəyinin nəzərə alınacağını söyləyib. R.Hacıyev "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın 2025-ci ildə tam hazır olacağını diqqətə çatdırıb.

Məsələ ilə əlaqədar akademik Rəşad Əliyev çıxış edərək Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının cildlərinin elektron versiyasının internet məkanında yerləşdirilməsi ilə bağlı təklifini səsləndirib.

Həmçinin akademik Gövhər Baxşəliyevə və professor Kərim Şükürov çıxış edərək fikir və təkliflərini diqqətə çatdırıblar.

Akademik İsa Həbibbəyli Ensiklopediyanın yüksək səviyyədə hazırlanması və çapı üçün öz tapşırıqlarını verib.

ediyini deyən akademik İsa Həbibbəyli alimlərimizin xarici həmkarları ilə global problemlərə dair müzakirələr apardıklarını, ölkəmizə gəlmiş dünyanı nüfuzlu elm xadimləri ilə AMEA-da görüşlərinin baş tutduğunu söyləyib. Həmçinin COP29-un gündəliyində mühüm yer tutmuş "yaşıl enerji", "yaşıl iqtisadiyyat" kimi anlayışların fəlsəfəsini dərk etmək üçün tədqiqatların aparılmasına ehtiyac olduğunu bildirib, alimlərimizin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü vurğulayıb və Akademiyanın gələcək fəaliyyətini bu istiqamətdə quracağını diqqətə çatdırıb.

COP29-un ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu dünyada yüksək nöqtəyə qaldırdığını söyləyən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan alimlərinin hər zaman Prezident İlham Əliyevin yanında olduğunu, dövlət başçısının uğurlu daxili və xarici siyasətini dəstəklədiyini və daim bu istiqamətdə fəaliyyətlərini davam etdirəcəklərini bildirdi.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İradə Hüseynova COP29-la bağlı AMEA-nın fəaliyyətinə dair geniş təqdimatla çıxış edib. Akademik çıxışında indiyədək keçirilmiş COP-ların tarixi, məqsədləri barədə söz açıb, COP29 çərçivəsində AMEA-nın elmi bölmələrində, elmi-tədqiqat müəssisələrində və təşkilatlarında, regional bölmələrində və elmi mərkəzlərində il ərzində keçirilən çoxsaylı tədbirlər - elmi konfranslar, görüşlər, kitab sərgiləri, işıq üzü görün nəşrlər, alimlərimizin mediada çap olunmuş məqalələri barədə ətraflı məlumat verib.

Azərbaycan Respublikası ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Rauf Hacıyev isə çıxışında COP29-un milli və beynəlxalq səviyyəli təşkilatçı ilə əhəmiyyətli addımların atıldığını bildirdi. Bir sıra statistik rəqəmləri təqdim edən R.Hacıyev COP29-da 80 ölkənin dövlət və hökumət başçısının, 76 mindən çox insanın, 9 mindən çox QHT və vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələrinin iştirak etdiyini, 100-dən çox ölkənin pavilyonunun qurulduğunu vurğulayıb. R.Hacıyev COP29 çərçivəsində Bakı İqlim Birliyi Sazişinin qəbulunun tarixi nailiyyət olduğunu söyləyib.

Məsələ ilə bağlı, həmçinin akademiklər Arif Həşimov, Gövhər Baxşəliyevə, Adil Qəribov, AMEA-nın müxbir üzvü Elşad Qurbanov və professor İlham Məmmədov çıxış edərək COP29-un ölkəmizdə yüksək səviyyədə keçirilməsinin ölkəmizin növbəti tarixi uğuru olduğunu, alimlərimizin də öz fəaliyyətləri ilə daim dövlətimizin yanında olduqlarını bildirib, tədbirin yeni elmi istiqamətlərə yol açdığını söyləyiblər.

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə BMT-nin İqlim

Dəyişiklikləri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29-un yekunları ilə bağlı AMEA-nın müzakirə qəbul edilib. Müzakirə AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Sənədlərlə iş və protokol şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əsmər Əliyevə səsləndirib.

İclasda həmçinin Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Milli Ensiklopediyası haqqında 25 oktyabr 2024-cü il tarixli Fərman və Sərəncamının icrası haqqında məsələ müzakirə edildi. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Fərman və Sərəncama əsasən Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının strukturunda dəyişiklik edilib, yeni redaksiya heyətinin tərkibi təsdiqlənib. Vurğulayıb ki, qeyd olunan Fərman və Sərəncamın son yarımsənlik dövr ərzində Azərbaycan xalqının mədəni-mənəvi inkişafında və ictimai fikrinin formalaşmasında müstəsna rol oynamış Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının fəaliyyətinin müasir şəraitdə yeni tələblər əsasında təşkilatçı baxımından xüsusi əhəmiyyəti var.

Qeyd edib ki, Ensiklopediya Milli Ensiklopediyasının müxtəlif cildlərinin nəşrə hazırlanmasında Prezident İlham Əliyevin sədrlik etdiyi və bir sıra görkəmli elm və mədəniyyət xadimlərinin təmsil olduğu redaksiya heyətinin xüsusi rolu olub, Ensiklopediyanın cildlərinin nəşrə hazırlanması ilə bağlı cənab Prezident tərəfindən redaksiya heyətinin üzvləri qarşısında çox məsul vəzifələr qoyulub. Diqqətə çatdırılıb ki, "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzində 2004-cü ildən indiyə qədər Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının Azərbaycan və rus dilində "Xüsusi" buraxılışı, həmçinin 1-10-cu cildləri işıq üzü görüb, hazırda 11-ci cildin çapına hazırlıq görülür. Habelə Mərkəzinin nəzdində "Heydər Əliyev Ensiklopediyası" sözlüyü və məqalələri hazırlanıb.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, Rəyasət Heyəti tərəfindən "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzinin fəaliyyətinin yeni tələblər səviyyəsində təşkilatçı təmin etmək məqsədilə qərar qəbul olunub.

Bundan əlavə, AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Filippin Respublikasına səfəri barədə Rəyasət Heyətinin üzvlərinə məlumat verib.

AMEA-nın müşaviri akademik Möhsün Nəğisoylu isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının nümayəndə heyətinin Tacikistanın Düşənbə şəhərində keçirilən MDB-yə üzv dövlətlərin alimlərinin V Forumunda iştirakı haqqında danışdı.

Həmçinin iclasda akademik Arif Mehdiyev 90 illik yubileyi haqqında qərar qəbul olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Zati-Aliləri cənab İlham Əliyevə

Möhtərəm cənab Prezident!

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının - COP29-un Azərbaycanda keçirilməsinə dair BMT səviyyəsinə qərarın qəbul edilməsi Sizin rəhbərliyinizlə müstəqil Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq miqyasda qazandığı böyük nüfuzun real göstəricisidir. Bu, Sizin yorulmaz və məqsədyönlü fəaliyyətinizlə Azərbaycan Respublikasının bütün istiqamətlər üzrə böyük nailiyyətlər qazanması, ölkəmizin ən qədim ərazilərindən olan Qarabağın 30 illik erməni işğalından azad olunması, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam təmin edilməsi, habelə Böyük Qayıdış hərəkatının böyük uğurla həyata keçirilməsi sahəsində əldə olunmuş möhtəşəm zəfərlərin qanunauyğun məntiqi nəticəsi olan böyük tarixi hadisədir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin COP29-dakı dərinməzmunlu nitqləri Birləşmiş Millətlər Təşkilatı miqyasında bəşəriyyətin bu gün və gələcəyi üçün səslənən, yaxın və uzaq gələcəyin strategiyasını müəyyən edən ustad dərsləridir.

Bu, beynəlxalq tədbirin yüksək səviyyədə təşkil olunması üçün qısa müddət ərzində Bakı şəhərində salınmış qeyri-adi COP29 şəhərciyi dünyada şəhərsalma sahəsində yeni bir memarlıq əfsanəsidir. Bakı COP29 şəhərciyi İqlim Dəyişmələri sessiyasında iştirak etmək üçün dünyanın 198 ölkəsindən Azərbaycana gəlmiş çox insanı təəccübləndirən ən modern dünya şəhəridir.

COP29 günlərində Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri dünyanın global problemlərini həlli üçün mühüm çağırışların səsləndirildiyi planetar mərkəzə çevrilmişdir. COP29-un sessiyaları iqlim dəyişiklikləri, yaşıl enerji, yaşıl iqtisadiyyat və ümumiyyətlə azad yaşıl dünya haqqında dünya xalqlarının iştirakı ilə bəşəriyyətin global problemlərini və insanlığın arzularını və hədəflərini dünyanın yaşıl gündəliyinə gətirən mötəbər xitabət kürsüsü funksiyasını uğurla yerinə yetirmişdir.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının alimləri belə hesab edirlər ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının Bakı Sammiti yaşıl enerji və yaşıl iqtisadiyyat sahəsində yeni dünya sivilizasiyasının anonsunu vermişdir.

Artıq gündəmdə olan və Azərbaycan Respublikasının təqdim etdiyi yeni yaşıl enerji və yaşıl iqtisadiyyat modeli özünün yaşıl terminologiyasını yaratmışdır. Yaşıl transformasiyalar, yaşıl kimya, yaşıl sərvətlər, yaşıl texnologiyalar, yaşıl cəmiyyət, yaşıl gündəlik, biomüxtəliflik, ekomodənliyyət, ekolinqvistiqa, yaşıl keçid, yaşıl bacarıqlar və sair kimi anlayışlar ölkəmizin meydana qoyduğu yeni yaşıl sivilizasiyanın mahiyyətini, məzmununu və istiqamətini müəyyən edən anlayışlardır.

COP29 günlərində Bakı dünyaya yaşıl dialoqun əsl nümunəsini təqdim etmişdir. Planetimizin müxtəlif qitələrdən gəlmiş görkəmli dövlət xadimlərinin, məşhur siyasətçilərin, Nobel mükafatı laureatlarının, beynəlxalq miqyasda tanınmış böyük şirkətlərin, korporasiyaların nümayəndələrinin, adlı-sanlı elm və ədəbiyyat adamlarının yaxından və fəal iştirakı ilə keçirilən müzakirələr, genişlənən dialoq paytaxtımız Bakını dünyanın yaşıl dialoq mərkəzinə çevirmişdir. COP29-un yekun qərarları müasir dünyanın yaşıl manifesti kimi səslənmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin məqsədyönlü şəkildə və ardıcıl surətdə apardığınız siyasət nəticəsində COP29-da ilk dəfə olaraq bir çox istiqamətlər üzrə əldə edilmiş razılaşmalar: dünya birliyində karbon emissiyasının və istixana qazlarının kəskin sürətdə azaldılması, ada dövlətlərinə və inkişaf etməkdə olan dövlətlərə zəruri maliyyə yardımının göstərilməsi, Paris Sazişinin 6-cı maddəsinin işlək vəziyyətə gətirilməsi kimi məsələlər COP hərəkatının inkişafında yeni tarixi mərhələnin real təzahürüdür. Beləliklə, Azərbaycanda keçirilən COP29 beynəlxalq hadisə olan COP-ların tarixinə özünün möhtəşəm möhürünü vurmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi Sizin rəhbərliyinizlə bir-birini tamamlayan "Yaşıl Dünya Naminə Həmrəylik İli" hərəkatı və COP29 Beynəlxalq tədbirləri ilə əlaqədar həyata keçirilmiş genişmiqyaslı tədbirləri həm respublikamızın yeni və möhtəşəm yaşıl mənzərəsini daha da inkişaf etdirmək, həm də ölkəmizin müasir inkişaf səviyyəsini dünyaya tanımaq baxımından dövlət səviyyəsində icra edilmiş proqram kimi yüksək qiymətləndirir. Azərbaycanın COP29 vasitəsi ilə dünyaya özünün yüksək sosial-iqtisadi, elmi-mədəni inkişafını təqdim etməsi əslində planetimizdə dövlət başçısının məqsədyönlü siyasi iradəsi ilə müstəqil dövlətlərin daxili imkanları əsasında necə və hansı səviyyədə inkişaf edə bilməsinin mümkünlüyü haqqında canlı və əyani təsəvvür yaradılmasına xidmət edir.

Sizin COP29-dan dərhal sonra ən yüksək dünya standartları səviyyəsində yeni yaradılan Mərkəzi Nəbatat Bağının açılışında iştirakınız yaşıl dünya hərəkatının və COP29-un çağırışlarının ölkəmizin prioritet istiqamətlərindən biri olduğunu və uğurla davam etdirildiyini əyani şəkildə nümayiş etdirir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Biz, Azərbaycan alimləri, Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi, Sizin apardığınız məqsədyönlü və davamlı daxili və xarici siyasəti ürəkdən dəstəkləyirik, müdafiə edirik və tutduğunuz dönməz inkişaf yollarında Zati-Alinizə daha böyük uğurlar arzulayırıq.

Zati-Aliləri!

Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi Sizi əmin edir ki, bundan sonra da Sizin rəhbərliyinizlə alimlərin dövlət quruculuğu proseslərində daha yaxından iştirak etmək, Azərbaycan elmini inkişaf etdirmək və dünyada tanıtmaq üçün səylərini və qüvvələrini əsirgəməyəcəklər.

Dərin hörmətlə,

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi

29 noyabr 2024-cü il

Azərbaycanın elmi əlaqələri Türk dünyasının bütün coğrafiyasını əhatə edir

AMEA-da III Beynəlxalq Türkoloji Konqres keçirilib

Dekabrın 2-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi münasibətilə Türkiyənin Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyi (TİKA), AMEA, Çankırı Karatekin Universitetinin Türkologiya İnstitutu və Mukimi adına Kənd Dövlət Pedaqoji İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə "Türk dünyasında milli kimlik və mədəni irs" mövzusunda III Beynəlxalq Türkoloji Konqres öz işinə başlayıb.

Əvvəlcə konqres iştirakçıları Fəxri Xiyabanda xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xatirəsini dərin ehtiramla yad edib, məzarı önünə gül dəstələri qoyublar.

Görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzarı üzərinə tər güllər düzülüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binasında baş tutan tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Türkiyənin Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Cahit Bağcı, Özbəkistanın Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Bahrom Aşrafxanov, TİKA-nın, Azərbaycanın, Türkiyənin, Özbəkistanın, Qazaxistanın, Qırğızistanın ali təhsil müəssisələrinin rektorları və nümayəndələri, eləcə də AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının əməkdaşları iştirak ediblər.

Konqresi giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli tədbirdə Türk dünyasının nüfuzlu elm xadimlərinin, ali təhsil müəssisələrinin nümayəndələrinin iştirak etdiyini bildiri və qonaqları Azərbaycanda, Akademiyada görməkdən məmnun olduğunu ifadə edib.

III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin AMEA-da keçirilməsinin tarixi əhəmiyyət daşıdığı deyən akademik İsa Həbibbəyli məhz 1926-cı il fevralın 26-dan martın 6-dək Birinci Türkoloji Qurultayın Akademiyanın Böyük akt zalında baş tutduğunu söyləyib. Qeyd edib ki, bu zalda Türk dünyasının hər tərəfindən gəlmiş türkoloqlar, tarixçilər 10 gün ərzində türkologiyanın əsaslarını yaratmışlar. Orfoqrafiya, ortağ ünsiyyət dili, etnoqrafiya, ədəbiyyat, tarix fəlsəfəyə qədər bütün məsələləri müzakirə ediblər. Ortaq latın əlifbasına keçmək haqqında qərarlar məhz burada qəbul olunub.

Birinci Türkoloji Qurultayda iştirak etmiş bütün görkəmli alimlərin Stalin rejimin qurbanına çevrildiyini bildiren AMEA rəhbəri onların ideyalarının heç bir zaman sönmədiyini, bugünkü konqreslə onların arzularının davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb: "Müasir türkologiyanın inkişaf dərəcəsi Birinci Türkoloji Qurultaydakı fikir bəlalılarımızın ideyaların məşəl kimi yanaraq bu günə qədər gələrək davam etdiyini əyani şəkildə göstərir. 1926-cı ildə Qurultayda latın əlifbasına keçid haqqında qəbul edilən qərar türk birliyinə, türk dövlətlərinin inteqrasiyasına və xalqlarımızın yaxınlaşmasına xidmət edirdi. Sovet rejimi əlbəttə ki, bunu istəməzdi. 98 il sonra biz burada konfransı keçirərkən iftixar hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, bu ilin sentyabrında Bakıda Beynəlxalq Türk Akademiyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən mərasimdə 34 hərfdən ibarət latın əlifbası təsdiq edildi".

2026-cı ildə Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinin türk dövlətlərinin geniş tərkibdə iştirakı ilə qeyd edilməsinin nəzərdə tutulduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli son illərdə birliyimizin Şimali Kipr Türk Respublikası və Macarıstanın da iştirakı ilə möhkəmlənməkdə olduğunu bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Milli Məclisdə andıçmə mərasimində Türk dünyası haqqında önəmli mesaj verdiyini xatırladan akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, biz alimlərin

borcu böyük türk ailəsini elmi cəhətdən dərinlən öyrənmək, alimləri bir-birinə yaxınlaşdırmaq, ortağ layihələr işləmək, birgə konfranslar keçirmək, xalqlarımıza türk birliyinin əhəmiyyətini çatdırmaqdan ibarətdir.

"Hesab edirəm bu gün keçirilən konfrans həmin böyük idealın həyata keçirilməsi istiqamətində atılmış mühüm addım kimi də böyük əhəmiyyətə malikdir. Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) sürətlə inkişaf edir. 2009-cu ildə Naxçıvanda Türkdillil Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası kimi əsas qoyulan bu böyük təşkilat 15 il ərzində inkişaf edərək Şuradan Türk Dövlətləri Təşkilatına qədər inkişaf etdi. Dövlətlərimizin başçıları bu sahəyə çox böyük önəm verirlər. Artıq TDT dünyada mühüm bir təşkilat kimi qəbul olunur. Bu gün Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı (TÜRKSÖY), Türk Dövlətləri Parlament Assambleyası (TÜRKP), Beynəlxalq Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyət və Miras Vəqfi, Ağsaqqallar Şurası və s. təşkilatın qurumları kimi fəaliyyətlərini uğurla davam etdirirlər", - deyə akademik İsa Həbibbəyli bildirdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" modeli ilə Türk dünyasının birliyinə böyük töhfə verdiyini deyən AMEA prezidenti Ulu Öndərin iki dövlət ideyasının 6 dövlətə qədər gəlib çıxdığını, bu dairəni genişləndirməyin bizim borcumuz olduğunu söyləyib. Akademik Türkiyə-Azərbaycan birliyi modelinin zaman-zaman Türk dünyasının birliyinin, həmrəyliyinin hərəkətverici qüvvəsinə çevrildiyini vurğulayıb: "Bu gün biz çox rahatlıqla qardaş Özbəkistanın türk birliyinə böyük töhfə verdiyini, Qazaxistanın türk birliyində çox önəmli yer tutduğunu, Qırğızistanın türk birliyində çox fəal iştirak etdiyini görürük. Ən böyük nailiyyətlərdən biri də onadan ibarətdir ki, Şimali Kipr Türk Respublikası da Azərbaycanda keçirilən vacib tədbirlərdə iştirak etməklə Türk dünyasına doğru atılır və inkişaf edir. Türk Dövlətləri Təşkilatında Macarıstanın iş-

tirinin çox böyük əhəmiyyəti vardır. Biz sizinlə birgə bu böyük türk ailəsinin daha da möhkəmlənməsinə elmin dəstəyini verərək öz səylərimizi bu istiqamətdə heç vaxt əsirməyəcəyik".

Artıq konqresin materiallarının çap olunduğunu bildiren akademik İsa Həbibbəyli kitabda Türk dünyasından 100-ə yaxın alimin məqaləsinin yer aldığı söyləyib. Akademik İsa Həbibbəyli tədbirin TİKA-nın maliyyə dəstəyi ilə baş tutduğunu, eyni zamanda konqresdə Azərbaycanın ən gənc ali təhsil müəssisəsinin, Qarabağ Universitetinin rektorunun da iştirak etdiyini deyib. Bildirib ki, Qarabağ Universiteti həm də bizim Qarabağ üzərində elm-təhsil sahəsindəki qələbəmizin rəmzidir.

Konqresə qatılan Türk dünyasına xidmət etmiş görkəmli alimlərin əməyini yüksək qiymətləndirən AMEA prezidenti tədbirin Türk dünyasının elmi cəhətdən inteqrasiya olunmasına, Türk dünyasının alimlərinin həmrəyliyinə, qardaşlığına böyük töhfə verəcəyini söyləyib.

Sonra çıxış edən Türkiyənin Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Cahit Bağcı qardaş ölkənin bu tədbirə xüsusi önəm verdiyini və ən yüksək səviyyədə iştirak etdiyini bildirdi. Qeyd edib ki, hazırda Türkiyədə fəaliyyət göstərən 208 universitetin yarısından çoxunda Türkologiyaya dair tədqiqatlar aparılır, Türk dünyasının tarixi, ədəbiyyatı, dili, folkloru, etnoqrafiyası, görkəmli xadimləri öyrənilir. Həmçinin TÜBA-nın, TÜBİTAK-ın və TİKA-nın dəstəyi ilə Türk dünyasına dair önəmli layihələr həyata keçirilir, hər sahədə tədqiqatlar aparılır. Səfir 2026-cı ildə Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinin ən yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün qardaş Türkiyənin bütün zəruri dəstəyi verəcəyini söyləyib.

Özbəkistanın Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Bahrom Aşrafxanov isə çıxışında Türk dünyasının birliyinə xidmət edən III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin keçirilməsinin hazır-

ki mühitdə xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdi və Özbəkistanın Türk dünyasının iqtisadi, siyasi, elmi, mədəni birliyinə daim dəstək verdiyini söyləyib.

Tədbirdə həmçinin Milli Məclisin deputatı, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun şöbə müdiri filologiya elmləri doktoru Elnarə Akiyeva, Qarabağ Universitetinin rektoru dosent Şahin Bayramov, TİKA Orta Asiya və Qafqazlar Daire Başkanı Ali Özgün Öztürk, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun aparat rəhbəri Fəxri Hacıyev, Türkiyənin Çankırı Karatekin Universitetinin Türkiyat İnstitutunun direktoru professor Abdulsəlam Arvas, Türkiyə Hacəttəpe Universitetinin professoru Özlük Çobanoğlu, Özbəkistanın Kənd Dövlət Pedaqoji İnstitutunun prorektoru Niqora Kadirova, Əlişir Nəvai adına Dövlət Ədəbiyyat Muzeyinin direktoru professor Jabbar Eshankul, Ə-Fərabi adına Qazax Milli Universitetinin professoru Anarbay Buldabay, Qırğızistanın Altımbayev adına Milli Elmlər Akademiyasının professoru Nur Saralayeve, "Ədəbiyyat qəzeti"-nin baş redaktoru Azar Turan, yazıçı Fərid Hüseyn çıxış edərək III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin keçirilməsinin tarixi əhəmiyyət daşıdığı bildirib, tədbirin milli kimliyimizin qorunması, gələcək nəsillərə aşılanması, birliyimizin, həmrəyliyimizin möhkəmlənməsinə özünə töhfəsini verəcəyini vurğulayıb, bu xüsusda elm xadimlərinin üzərində böyük məsuliyyətin düşdüyünü bildirdi.

Çıxışlardan sonra akademik İsa Həbibbəyli qonaqlara AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu tərəfindən nəşr olunmuş Mahmud Kaşğarının "Divanı lüğət-it-türk" əsərinin 86 il sonra tapılması, repressiya qurbanı, özbək əsilli türkoloq Xəlil Səid Xocayevə məxsus latın qrafikalı ilk törcümə əlyazmasının cildlərini hədiyyə edib.

III Beynəlxalq Türkoloji Konqres öz işini AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında bölmə iclasları ilə davam etdirib.

Dekabrın 3-də "Türk dünyasında milli kimlik və mədəni irs" mövzusunda III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin bağlanış mərasimi olub.

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında baş tutan tədbirdə əvvəlcə Çankırı Karatekin Universitetinin rektoru professor Harun Çiftçinin videoçıxışı konqres iştirakçılarına diqqətinə çatdırılıb. O, ortağ mədəni dəyərlərin qorunması, türk xalqları arasında əməkdaşlığın daha da inkişafı, eləcə də Türk dünyasının ortağ elmi mövzularının müzakirəsi baxımından konqresin önəmini qeyd edib, tədbirin təşkilatçılıqlarına və iştirakçılarına təşəkkür edib.

Daha sonra tanınmış türkoloq, tarix elmləri doktoru Süleyman Kayıpoğlu, türkmənistanlı türkoloq alim Narbiş Şammayeva, AMEA Folklor İnstitutunun direktoru vəzifəsini icra edən fil.ü.f.d., dos. Afaq Ramazanova, türkiyəli akademik Səadət Çobanoğlu və digərləri çıxış edərək konqresin Türk dünyasının öz məfkurəsini, ideologiyasını, əməkdaşlıq imkanlarını yüksəltməsi istiqamətində faydalı olacağını bildirdilər.

Tədbirə yekun vuran AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli konqresin bir çox cəhətdən əhəmiyyətli olduğunu söyləyib. O, Türk dünyasının indiki inkişaf mərhələsində Türkiyə ilə Azərbaycan elmi əlaqələrinin daha da inkişaf edərək Türk dünyasının bütün coğrafiyasını əhatə etdiyini vurğulayıb, III Beynəlxalq Türkoloji Konqresi Türk dünyasının bütövlüyünün, tamlığının və daha da möhkəmlənməsinin ən mühüm nəticələrindən biri kimi yüksək qiymətləndirib. Qeyd edib ki, bundan sonrakı dövrdə də Türk dünyasının elmi-mədəni inteqrasiyasının genişlənməsinin, dərinləşməsinin təmin edilməsi istiqamətində bütün səylər səfərbər olunacaqdır.

Akademik İsa Həbibbəyli iki günlük konqresin çərçivəsində səslənən məruzələrin ortağ tarix, ortağ dil, ortağ ədəbiyyat, ortağ mədəniyyət kimi mövzuları əhatə etməklə Türk dünyası birliyinin zənginliyini, çoxçeşidliyini göstərdiyini bildirdi.

Konqresin həm də Türk dünyasının möhtəşəmliyini təqdim etdiyini söyləyən AMEA rəhbəri Türk ölkələrinin müxtəlif elmi qurumları arasında əlaqələrin qurulması, birgə layihələrin həyata keçirilməsi baxımından da tədbirin önəmini vurğulayıb. Bildirib ki, konqresin çərçivəsində formalaşan dostluq, yenidən qurulan əməkdaşlıq indiyə qədərki tarixi ənənələrin əsasında Türk dünyasının bugününü və sabahını möhkəmləndirməyə xidmət edir.

Akademik İsa Həbibbəyli III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin açılış mərasiminin I Türkoloji Qurultayın 100 illiyi ərəfəsində məhz AMEA-nın Rəyasət Heyətində keçirilməsinin tarixi əhəmiyyətini qeyd edib, tədbirin I Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə hazırlıq kimi də mühüm rol oynadığını bildirdi.

Akademiyaya rəhbəri həmçinin III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin AMEA-nın 80 illik yubileyi ərəfəsində keçirilməsinin də xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini diqqətə çatdırıb.

"XXI əsrin "Türk əsri" olacağı haqqında əfsanənin gerçəyə çevrilməsinin mümkünlüyünü meydana qoyduq", - deyərək bildirdi.

Daha sonra akademik İsa Həbibbəyli Türk dünyasının ən qiymətli kitablarından biri olan Mahmud Kaşğarının məşhur "Divanı lüğət-it-türk" kitabının AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə çapdan çıxması I, II və III cildlərini qonaqlara hədiyyə edib.

Sonda konqresdə fəal iştirak edən gənc tədqiqatçılar və tədbirin iştirakçıları təşəkkürmələrlə təltif ediliblər.

Tədbir Türk dünyası ölkələrinin Dövlət Himnlərinin səsləndirilməsi ilə başa çatıb.

Füzulinin sənət dünyası və Akademiyanın Füzulinaməsi

AMEA-nın dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 ildiyinə həsr olunmuş yekun tədbiri keçirilib.

AMEA Rəyasət Heyətinin və AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının birgə təşkilatçılığı ilə "Füzulinin sənət dünyası və Akademiyanın Füzulinaməsi" mövzusunda keçirilən tədbir Bakı Musiqi Akademiyası nəzdində Opera Studiyasının Konsert salonunda baş tutub.

Tədbirdə millət vəkili, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, Akademiyanın həqiqi və müxbir üzvləri, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının əməkdaşları, müxtəlif qurumların təmsilçiləri, ictimaiyyət nümayəndələri və media mənsubları iştirak ediblər.

Əvvəlcə iştirakçılar Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Füzuli irsinə dair əlyazmaları və AMEA əməkdaşlarının şairin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş kitablarının sergisini ilə tanış olublar.

Tədbiri giriş nitqi ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq Prezident İlham Əliyevin "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 ildiyinin qeyd edilməsi haqqında" 25 yanvar 2024-cü il tarixli Sərəncamının işığında ölkəmizin digər qurumlarında olduğu kimi, Akademiyada da il ərzində silsilə elmi-mədəni tədbirlərin həyata keçirildiyini, dahi şairin həyat və yaradıcılığı ilə bağlı geniş tədqiqatların aparıldığını, çoxsaylı kitabların nəşr edildiyini bildirdi.

Görkəmli mütəfəkkir Məhəmməd Füzulinin ana vətəninin Azərbaycan olduğunu söyləyən akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Azərbaycan alimlərinin apardığı tədqiqatlar Füzulinin Qarabağ bölgəsindən, bayat boyundan olduğunu göstərir. O, Bağdad, İraq, Kerkük-türkmən mühitində yetişib formalaşmış, orta əsrlər Azərbaycan dilinin bütün qüdrətini, özəlliyini əks etdirən dahiyane əsərlər yaratmışdır. Füzuli Azərbaycan ədəbiyyatının gör-

kəmli klassiki, türkdilli ədəbiyyatın ən böyük şairlərindən biri, eyni zamanda dünya ədəbiyyatının yaradıcıları sırasında fərqli yer tutan ustad sənətkardır.

"Şairin qəzəllərini dünya ədəbiyyatında yalnız onunla eyni əsrdə yaşamış ingilis dramaturqu və şairi Uilyam Şekspirə müqayisə etmək lazımdır", - deyərək AMEA rəhbəri dahi Azərbaycan şairi Füzulinin böyük lirika ustası olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, şairin lirikası istedadla, ilhamla idrakın işığından yaranmış böyük sənətdir.

Akademik İsa Həbibbəylinin sözlərinə görə, "Zira ki, elmsiz şeir əsası yox divar olur və əsassız divar qərdə bətiyar olur" - deyən Füzuli böyük ədəbiyyatın, böyük sənətin yaranmasında elmin qüdrətini səmimiyyətlə etiraf və təsdiq etmişdir. Elmi idrakla

bədi istedadın vəhdəti Füzuli sənətini yaratmışdır.

Şairin bir çox şeirlərinin Azərbaycan xalq ədəbiyyatının nümunələri kimi ictimaiyyət arasında geniş yayıldığını və kütləviləşdiyini söyləyən AMEA

prezidenti vurğulayıb ki, Füzuli mənsub olduğu xalqla tamamilə qaynaşmış, bütövləşmiş dahi söz ustadıdır. O, Azərbaycan ədəbiyyatını təmsil etdiyi qədər Azərbaycan mənəviyyatını, azərbaycanlı düşüncəsini, Azərbaycan insanın mənəvi aləmini və qüdrətini də eyni şəkildə təmsil edir.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Füzuli yalnız Azərbaycan xalqının, yalnız öz əsrinin deyil, bütün bəşəriyyətin, böyük sənətin böyük oğludur. O, dünya ədəbiyyatında qəzəlləri, poemaları ilə şöhrət qazanan və qəlb şairi kimi tanınan nadir sənətkarlardandır.

zuli sevir", "Füzuli düşündür", "Füzuli yaşayır" adlı silsilə məqalələrini, akademik Həmid Araslının "Böyük Azərbaycan şairi Füzuli" monoqrafiyasını, görkəmli yazıçı və ədəbiyyatşünas alim Mir Cəlal Paşayevin "Füzuli sənətkarlığı" kitabını, professor Mirzağa Quluzadənin "Füzulinin lirikası" əsərini və digərini göstərmək olar. Akademik İsa Həbibbəyli bu əsərlərin XXI əsrdə də dünya dillərinə tərcümə edildiyini deyib, sözügedən nəşrlərin əbədi yaşayan dünya Füzuliyəşünaslığının təməl əsərləri olduğunu qeyd edib. O, müstəqillik illərində də Azərbaycan Füzuliyəşünaslığının daha dərin, azad ölkənin azad tefəkkürünün məhsulu kimi inkişaf etdiyini söyləyib, yeni əsərlərin meydana çıxdığını bildirib. Vurğulayıb ki, akademiklər Rafael Hüseynov, Teymur Kərimli, professor Ataəmi Mirzəyev və başqalarının XXI əsrdə, müstəqillik dövründə çap olunan əsərləri həm Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığında Füzuliyə həsr edilmiş fundamental tədqiqatlar kimi, həm də dünya Füzuliyəşünaslığı zənginləşdirən, klassik Füzuliyəşünaslıq ənənələrini yeniləşdirən əsərlər kimi dəyərlidir.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Füzuliyəşünaslıq sektoru tərəfindən son beş ildə 10 monoqrafik əsərin çap edildiyini diqqətə çatdırıb. O, həmçinin bu il keçirilən X Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində institutun nəşr etdiyi "Füzuli kitabxanası" seriyasının Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən sərğinin "Ən yaxşı kitab" seçildiyini bildirdi.

Çıxışının sonunda AMEA prezidenti qeyd edib ki, Füzuli haqqında aparılan tədqiqatlar onun doğma xalqına, Türk dünyasına və şairi dünyaya tanıtmağa xidmət edir, dahi mütəfəkkirin ədəbiyyatını isbat edir.

Sonda Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrı kollektivinin ifasında "Leyli və Məcnun" operasının baxış olub.

Akademik Xoşbəxt Yusifzadəyə həsr olunmuş beynəlxalq elmi konfrans

Dekabrın 4-5-də AR ETN Neft və Qaz İnstitutunun təşkilatçılığı, SOCAR və BP şirkətlərinin sponsorluğu ilə görkəmli neftçi-geoloq, "Heydər Əliyev Mükafatı" laureatı, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü Xoşbəxt Yusifzadənin xatirəsinə həsr olunmuş "Xəzər regionunun neftqazlılığı və geokoloji" problemləri mövzusunda "Xoşbəxt Yusifzadə qıraətləri" beynəlxalq elmi konfransı keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İbrahim Quliyev, AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin alimləri, AR ETN-nin Geologiya və Geofizika İnstitutunun baş direktoru akademik Akif Əlizadə, AR ETN Neft və Qaz İnstitutunun baş direktoru akademik Fəxrəddin Qədirov, SOCAR-ın vitse-prezidenti Arzu Cavadova, BP-nin Xəzər Regionu üzrə vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli, ADNSU-nun rektoru v.i.e. Vazeh Əskərov, Milli Məclisin deputatı Ziyad Səmədzadə, Neft və Qaz İnstitutunun, SOCAR-ın əməkdaşları, Rusiya, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan, İsrail, Ukraynadan alimlər iştirak ediblər.

Konfrans Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AR ETN Neft və Qaz İnstitutunun baş direktoru akademik Fəxrəddin Qədirov çıxış edərək akademik Xoşbəxt Yusifzadənin Azərbaycanın neft sənayesində parlaq səhifələr yazmış görkəmli neftçi geoloq olduğunu söyləyib. Qeyd edib ki, akademik Xoşbəxt Yusifzadə Xəzər dənizindəki axtarış-keşfiyyat işlərinə

uzun illər rəhbərlik etmiş və onun bilavasitə iştirakı ilə 20-dən artıq neft və qaz yatağı, o cümlədən "Azəri", "Çıraq" və "Günəşli" yataqları kəşf edilərək istismara verilib. Bildirib ki, həmin yataqların kəşfi və onların karbohidrogen ehtiyatları Azərbaycanın iqtisadi təhlükəsizlik sistemində mühüm əhəmiyyət kəsb edib.

Həmçinin diqqətə çatdırıb ki, Xoşbəxt Yusifzadə eyni zamanda neft və qaz sənayesinin aktual problemlərinin həlli, neft-qaz hasilatının inkişafı və geofiziki axtarış üsullarının təkmilləşdirilməsi sahəsində fundamental araşdırmaların müəllifi kimi tanınmışdır.

Daha sonra çıxış edən AR ETN-nin Geologiya və Geofizika İnstitutunun baş direktoru akademik Akif Əlizadə görkəmli neftçi-geoloq alim Xoşbəxt Yusifzadə ilə bağlı xatirələrini bölüşüb. Diqqətə çatdırıb ki, Xəzər dənizinin dibinə yaxından bələd olan Xoşbəxt Yusifzadə keçmiş SSRİ-nin hökumət başçısı Aleksey Kosiginin qarşısında inamla çıxış edərək Azərbaycanın neft ehtiyatları ilə bağlı məruzə edib, sovet rəhbərliyinin diqqətini bu istiqamətə yönəldə bilib.

Akademik Akif Əlizadə bildirib ki, akademik Xoşbəxt Yusifzadə Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Prezident İl-

ham Əliyevin rəhbərliyi altında çalışaraq Azərbaycan neftinin salnaməsini yazıb, dövlətimizin iqtisadi gücünü artıran "Əsrin müqaviləsi" kimi tarixi sənəd imzalanıb.

O, çıxışının sonunda Xoşbəxt Yusifzadənin həyatının gənc kadrlara bir nümunə olduğunu, yeni nəslin yetişməsi üçün elmə istehsalatın vəhdətini xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb.

Konfransda çıxış edən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli tədbir iştirakçılarını Akademiyaya adından salamlayıb, AMEA-nın həqiqi üzvü Xoşbəxt Yusifzadənin akademik, ziyalı adını ucaldan şəxsiyyətlərdən biri olduğunu deyib. Qeyd edib ki, geologiya sahəsində dərin biliklərə malik olan, Xəzər dənizini çox yaxşı tanıyan Xoşbəxt Yusifzadə kompleks araşdırmaları, zəngin dünya görüşü, kəşfləri ilə Azərbaycan neftinə heyət verib, neft sənayemizin elmi sütununu təşkil edib.

Diqqətə çatdırıb ki, keçmiş sovet dövründə, eləcə də müstəqillik illərində Ulu Öndər Heydər Əliyevin həm neft siyasəti, həm də dövlətçilik məktəbini keçməklə dahi liderin əsasını qoyduğu Azərbaycanın neft strategiyasının həyata keçirilməsində peşəkar

neftçi-geoloq kimi öz sözünü deyib. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, yüksək təcrübə və biliyə malik olan Xoşbəxt Yusifzadə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin himayəsində "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasında və həyata keçirilməsində xüsusi rol oynayıb. Alimin müstəqillik illərində Prezident İlham Əliyevin neft siyasətinin bələdçisinə çevrildiyini, dövlətimizin iqtisadi gücünü artıran "Azəri", "Çıraq", "Günəşli", "Şahdəniz" kimi iri neft və qaz yataqlarının kəşfi və istehsalında mayak rolunu oynadığını vurğulayıb.

AMEA rəhbəri görkəmli alim Xoşbəxt Yusifzadənin istehsalatla yanaşı, həm də peşəkar elmi tədqiqatları ilə Azərbaycan neft elmi məktəbini yaratdığını deyib.

Bundan əlavə, Xoşbəxt Yusifzadənin Azərbaycan humanitar və ictimai elmlərinə də öz töhfəsini verdiyini, alimin dəstəyi ilə Akademiyada "Molla Nəsrəddin lətifələri" kitabının işıq üzü gördüyünü diqqətə çatdırıb.

Xoşbəxt Yusifzadə ilə bağlı xatirələrini bölüşən AMEA prezidenti neftçi-alimin həm də ədəbiyyat sevdalısı olduğunu, görkəmli akademik Səməd Vurğunun "Vaqif" dramını əzbərdən söylədiyinə şahidlik etdiyini bildirdi.

Sağlığında Xoşbəxt Yusifzadənin adının dövlətimiz tərəfindən əbədiləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıldığını qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli 112 nömrəli tam orta məktəbə, Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan "Akademik Xoşbəxt Yusifzadə" tankerine görkəmli neftçi-alimin adının verildiyini, tankerin istifadəyə verilməsi mərasimində cənab Prezident İlham Əliyevin də iştirak etdiyini xatırladaraq bu yüksək qiymətin dövlətimizin başçısı tərəfindən həm də ümumilikdə Azərbaycan ziyalısına, aliminə verildiyini deyib.

Akademik İsa Həbibbəyli əfsanəvi neftçi-alim Xoşbəxt Yusifzadənin ideyalarının xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacağını söyləyib.

Konfransda, həmçinin SOCAR-ın vitse-prezidenti Arzu Cavadova, BP-nin Xəzər Regionu üzrə vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli, Milli Məclisin deputatı Ziyad Səmədzadə, ADNSU-nun rektoru v.i.e. Vazeh Əskərov və İ.M.Qubkin adına Rusiya Dövlət Neft və Qaz Universitetinin Daşkənd filialından professor Bahşillo Akramov çıxış edərək akademik Xoşbəxt Yusifzadə ilə bağlı xatirələrini bölüşüb, onun yüksək insani keyfiyyətlərə və güclü yumor hissəsinə malik olduğunu, mühüm tədqiqatları ilə Azərbaycanın neft strategiyasını zənginləşdirdiyini bildirdilər.

Çıxışlardan sonra akademik Xoşbəxt Yusifzadənin həyat və fəaliyyəti ni eks etdirən videoçarxa baxılıb.

Plenar iclasdan sonra tədbir öz işini məruzələrin dinlənilməsi ilə davam etdirib.

Konfransda ümumilikdə 80-dən çox məruzə dinlənilib.

Azərbaycanda şərqşünaslıq elminin bir sıra görkəmli nümayəndələri olmuşdur ki, ərəbşünas, iranşünas və türko- loq kimi onların adları dünya şərqşünaslı- ğında yaxşı tanınır. Yeni tarixi mərhələdə şərqşünaslıq elmini ölkəmizdə AMEA-nın həqiqi üzvü Gövhər Baxşəliyeva layiqincə təmsil edir.

Baxşəliyeva Gövhər Baxşəli qızı 26 noyabr 1954-cü ildə Bərdə şəhərində doğulub. 1977-ci ildə ADU-nu fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, Azərbaycan Elmlər Akademiyası Şərqşünaslıq İnstitutunda işə qəbul olunub, baş laborant, kiçik elmi işçi, elmi işçi, baş elmi işçi, Şərq filologiyası şöbəsinin müdiri vəzifələrində çalışıb. 1993-cü ildən Şərqşünaslıq İnstitutu direktorunun elmi işlər üzrə müavini, 1997-ci ildən direktor vəzifəsini icra edən, 2002-ci ildən isə direktordur. 2022-ci il yanvarın 26-dan AMEA vitse-prezidenti vəzifəsini icra edir. İctimai Elmlər Bölməsi Elmi Şurasının sədridir. 1984-cü ildə namizədlik, 1996-cı ildə doktorluq dissertasiyalarını müdafiə edib. 2004-cü ildən professorudur. Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvüdür (İnsbruk, Avstriya). 2014-cü ildə AMEA-nın müxbir üzvü, 2017-ci ildə həqiqi üzvü seçilib. "Qızıl qələm" mükafatı laureatıdır. Klassik və müasir ərəb ədəbiyyatı, ərəbdilli Azərbaycan ədəbiyyatı, müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq, ədəbi əlaqələr və mənbəşünaslıq üzrə ölkəmizdə tanınmış mütəxəssislərdən biridir.

Gövhər xanımın əsərləri keçmiş sovet respublikalarında və ərəb ölkələrində elmi ictimaiyyət tərəfindən rəğbətə qarşılanıb, haqqında mətbuatda yazılar verilib, tədqiqatlarda əsərlərinə çoxsaylı istinadlar edilib. O, 4 fundamental monoqrafiyanın - "Абд ас-Салам Уджейли. Очерки жизни и творчества" (Б., Елм, 1989, 5,7 ч.в.), "Книга песен" Абу-л-Фа-

radja al-İsfaxani və klassik azerbaydjanская литература" (Б., Иршад, 1998, 14,75 ч.в.), "Современный сирийский рассказ" (Б., АНЕ, 2007, 22 ч.в.), "Литературные взгляды Тауфика ал-Хакима" (Баки, Elm, 2015, 31,75 ç.v.), habelə 16 kitabın, o cümlədən Orta əsr mənbələrindən olan "Əbülfərəc İsfahani. "Bir Məcnun vardı..." Ərəb dilindən tərcümə, ön söz və şərhlər (1990), "İlahi eşq dastanları" (2001), "Абу-л-Фарадж ал-Исфахани. Рассказы о Кайсе ибн Мулавахе по прозвищу Меджун и арабоязычных азербайджанских поэтов" (2006), "Ölməzliyə aparan yol" (2009), Əbülfərəc İsfahani. Ölməzliyə aparan yol" (2010) kimi dəyərli əsərləri tərcümə edərək filoloji cəhətlərlə birlikdə nəşr etmişdir. Onun "Hamidan ucadım alimin yeri" (2003) və "Məqalələr, məruzələr, müsahibələr..." adlı dördcildliyi çap edilmişdir (2011-2020). G.Baxşəliyevanın və Ə.Abbasovun tərtibatı ilə "İslam. Ensiklopedik lüğət" (2013), "Əsaslı erməni iddiaları və tarixi faktlar" (2016), Армянские инсинуации и исторические факты. Вопросы и ответы" (2021) kitabları işıq üzü görmüşdür.

Alim ömrünün ziyası

Akademik Gövhər Baxşəliyevanın rus, ingilis və fars dillərində nəşr edilmiş "Nizami Gəncəvinin milli mənsubiyyəti" monoqrafiyası (2021-2022) Azərbaycan nazirliyinin əhəmiyyətli əsərlərindəndir. Alimin "Unudulmaz lider" (2023) kitabında görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev haqqında elmi baxışları və memuarları öz əksini tapmışdır. Onun 250-dən çox elmi məqalə və məruzələrindən 27-si nüfuzlu xarici nəşrlərdə dərc olunmuşdur. Orijinallığı, zənginliyi, dərin nəzəri səviyyəsi və konseptuallığı ilə seçilən elmi əsərləri ilə Gövhər Baxşəliyeva Azərbaycan şərqşünaslıq elmini zənginləşdirmiş, tədqiqatları nəticəsində şərqşünaslıq elminə yeni səhifələr əlavə etmişdir. Azərbaycan şərqşünaslıq elmini dəfələrlə xarici ölkələrdə layiqincə təmsil edən Gövhər xanım Rusiya, Çin, Böyük Britaniya, Türkiyə, İran, Rumıniya, Macarıstan, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, Macarıstan, Polşa, Fransa, Almaniya və İtaliyada elmin aktual problemlərinə dair məruzələrlə çıxış etmişdir.

Akademik Gövhər Baxşəliyevanın rəhbərliyi və tərtibçiliyi ilə bir sıra kitablar işıq üzü görmüşdür. O, Şərq filologiyası və mənbəşünaslıq sahəsində bir çox əsərin elmi redaktorudur. Bir sıra elmi jurnalların redaksiya heyətinin üzvüdür. "Şərq araşdırmaları" və "Azərbaycan şərqşünaslığı" elmi və elmi-kütləvi jurnallarının baş redaktorudur, "Şərq filologiyası məsələləri" dövrü toplusunun elmi redaktorudur.

Yüksək ixtisaslı şərqşünas kadrların hazırlanmasında bilavasitə iştirak edən Gövhər xanımın elmi rəhbərliyi ilə 25 namizədlik və 2 doktorluq dissertasiyası müdafiə olunmuşdur. "Türk xalqları ədəbiyyatı", "Dünya ədəbiyyatı" (ərəb ədəbiyyatı), "Dünya ədəbiyyatı" (fars ədəbiyyatı) ixtisasları üzrə Müdafiə Şurasının sədridir. Uzun illər şərqşünaslıq sahəsində Respublikada aparılan elmi işlərin koordinasiyası üzrə Problem Şurasının sədri olmuşdur. O, pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuş, Bakı Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsində ərəb ədəbiyyatı fənni üzrə xüsusi kurs apar-

ılmışdır. Elm təşkilatçısı kimi də Gövhər Baxşəliyeva mühüm işlər görmüşdür. Onun AMEA Şərqşünaslıq İnstitutuna rəhbərlik etdiyi dövrdə şərqşünaslıq elminin ən müxtəlif sahələrinə aid çoxsayda tədqiqat işləri hazırlanıb çap olunmuş, beynəlxalq və respublika elmi konfransları və simpoziumları keçirilmiş, institutun perspektiv inkişaf planları işlənilib hazırlanmışdır. Beləliklə, institutun profili və aparılan elmi-tədqiqatların başlıca istiqamətləri genişlənmiş, Şərq ölkələrinin tarixi, iqtisadiyyatı, ictimai-fəlsəfi fikri, filologiyası, mədəniyyəti, Azərbaycanın Şərq ölkələri ilə tarixi-mədəni əlaqələrinin aktual problemləri, Şərq-Qərb qarşılıqlı münasibətlərinin kompleks şə-

kilə tədqiq edilməsi təşkil olunmuşdur. 1990-cı illərin əvvəllərində institutun şərqşünaslıq kadrlarının axınının qarşısı Gövhər xanımın fəaliyyəti nəticəsində alınmış və istedadlı gənc mütəxəssislərin cəlb olunması ilə kollektivin elmi potensialı möhkəmləndirilmişdir. Qədim tarixi ənənələrə malik Azərbaycan şərqşünaslıq elmi Gövhər Baxşəliyevanın rəhbərliyi ilə özünün yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. İnstitutda aparılan elmi-tədqiqat işlərinin istiqaməti genişlənmişdir. Onun səyləri nəticəsində institutda Şərq ölkələrinin tarixinin, iqtisadiyyatının, ictimai-fəlsəfi irsinin, filologiyasının öyrənilməsi ilə bərabər, habelə Şərq ölkələrinin Azərbaycanla tarixi-mədəni əlaqələrinin aktual məsələləri, Şərq-Qərb qarşılıqlı əlaqə və təsir problemləri də hərtərəfli şəkildə tədqiq edilmişdir.

Eyni zamanda, Şərqşünaslıq İnstitutunda ənənəvi klassik istiqamətlərlə yanaşı, Azərbaycan elminin müasir tələblərinə uyğun olaraq, yeni tədqiqat sahələrinin inkişafına da diqqət yetirilmişdir. Bu məqsədlə institutun strukturunda dəyişikliklər aparılmış, yeni şöbələr ("Şərq-Qərb", "Cənubi Azərbaycan", "Mərkəzi Asiya", "Asiya-Sakit Okean regionu ölkələri", "Şərq ölkələrinin tarixşünaslığı", "Şərqşünaslıq elminin tarixi və nəzəriyyəsi" şöbələri) yaradılmışdır.

Gövhər Baxşəliyevanın rəhbərliyi ilə son illərdə institutun beynəlxalq elmi əlaqələri xeyli genişlənməmişdir. Hazırda institutda ABŞ, Almaniya, İtaliya, Hollandiya, Çin, Rusiya, Türkiyə, Rumıniya, Polşa, Macarıstan, Misir, İraq, Suriya, BƏƏ, İran, Özbəkistan, Qazaxıstan və s. bu kimi bir sıra xarici ölkələrdəki şərqşünaslıq mərkəzləri ilə fəal elmi mübadilələr həyata keçirilməkdədir. Son illərdə burada Misirin Qahirə Universiteti, Pakistanın Bəhriyyə Universiteti, Rumıniyanın Kluj-Napoka Universiteti, Türkiyənin Səlcuq Universiteti, İtaliyanın Şərq Universiteti, Rusiya Elmlər Akademiyası Şərqşünaslıq və Şərq Əlyazmaları İnstitutu, M.Qorki adına Dünya Ədəbiyyatı İnstitutu, Polşanın Şərq və Aralıq Dənizi Araşdırmaları İnstitutu, Gürcüstanın Tbilisi Universiteti, Özbəkistan Elmlər Akademiyası Şərqşünaslıq İnstitutu, Misirin İsgəndəriyyə kitabxanası və digərləri ilə əməkdaşlıq haqqında memorandumlar imzalanmışdır.

Gövhər xanım 2011-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən "Azərbaycanın ərəzi bütövlüyünün təsdiqi edən qədim və yeni dövr xəritələrinin axtarışı və surətlərinin ölkəyə gətirilməsi" mövzusunda layihə çərçivəsində İspaniya və Fransada, Böyük Britaniyada elmi ezamiyyətdə olmuş, Madrid, Eskorial, Paris, London və Oksford şəhərlərinin bir sıra kitabxanalarında və arxivlərində, habelə Misirin Dər əl-kutub və İsgəndəriyyə kitabxanalarında, Vatikanın Apostol kitabxanasında və Romanın mərkəzi milli kitabxanasında elmi axtarışlar aparmış, şərqşünaslıq elminin mənbəşünaslıq bazasını daha da zənginləşdirmişdir.

Respublikanın ictimai-siyasi həyatında da fəal iştirak edən Gövhər Baxşəliyeva 2000-ci ildə 57 sayılı Bərdə-Ağcabədi seçki dairəsindən Azərbaycan Respublikasının II çağırış Milli Məclisinə deputat seçilmişdir. O, 2000-ci ilin iyun ayından 2005-ci

ilin dekabr ayınadək Azərbaycan Respublikası Milli Məclis Sədrinin müavini olub. Milli Məclis Sədrinin müavini kimi sosial qanunvericilik sahəsinə kurator olaraq bu sahədə qəbul olunan bir sıra qanunların hazırlanmasında yaxından iştirak edib. 2005-ci, 2010-cu və 2015-ci illərdə III, IV və V çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə deputat seçilib. Milli Məclisin Elm və Təhsil məsələləri və Mədəniyyət üzrə daimi komitələrinin üzvü kimi səmərəli fəaliyyət göstərmişdir. Gövhər xanım 2000-2019-cu illər Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament İttifaqında nümayəndə heyətinin rəhbəri, təşkilatın icraiyyə komitəsinin üzvü idi. Onun rəhbərlik etdiyi parlament nümayəndə heyəti İOT P1-nin sessiya və konfranslarında Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü pisləyən, Xocalı soyqırımını insanlığa qarşı cinayət adlandıraraq, üzv parlamentlərə bu haqda qanunvericiliyə əlavələr təklifini verən, işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində müqəddəs İslam məbədlərinin, məscidlərinin və məqbərələrinin dağıdılmasını kəskin şəkildə pisləyən bir sıra qətnamələrin qəbuluna və yekun bəyannamələrə (İstanbul, Qahirə, Əbu Dabi, Kuala-Lumpur, Dəməşq, Palembang, Bağdad, Tehran, Ankara, Niamey, Bamako, Rabat, Xartum deklarasiyaları və s.) müvafiq maddələrin salınmasına nail olmuşdur.

Gövhər Baxşəliyeva uzun illər Milli Məclisin Azərbaycan-Misir dostluq qrupunun rəhbəri olmuşdur. O, Azərbaycan Parlamentini Qərbi Avropa İttifaqının Parlamentlərarası Assambleyasının 51-ci sessiyasında (Paris, Fransa, 2005), bərpə olunan enerji ehtiyatlarından istifadə (Bonn, Almaniya, 2004), uşaq haqlarının müdafiəsinə həsr olunmuş Ümumdünya Qadın parlamentarilərin konfransı (Roma, İtaliya, 2004), beynəlxalq enerji təhlükəsizliyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfranslar (Uels,

Avstriya, 2006), İstanbulda İOT Parlament İttifaqının VIII sessiyası və konfransı, İOT Parlament İttifaqının IX sessiyası və konfransı (2006), İOT Parlament İttifaqının X sessiyası (Kuala Lumpur, Malayziya, 2008), İOT Parlament İttifaqının fəvqəladə sessiyası (İstanbul, Türkiyə, sentyabr 2008), İOT Parlament İttifaqının XI sessiyası (Niamey, Niger, 2009), BMT-nin "Sivilizasiyaların alyansı", II forum (İstanbul, Türkiyə, 2009), İOT P1 İcraiyyə Komitəsinin iclası və sessiyası (2009), İOT P1 II fəvqəladə konfransı (Dəməşq, Suriya, 2010); İOT P1 XIII sessiyası və konfransı (Əbu-Dabi, BƏƏ, 2011), İOT P1 XII konfransı (Cakarta, İndoneziya, 2012) və s. mötəbər məclislərdə layiqincə təmsil etmişdir.

Akademik Gövhər Baxşəliyevanın elmi əsərlərində keçmiş Sovetlər Birliyində ilk dəfə olaraq müasir Suriya ədəbiyyatı tədqiq edilir, bu ədəbiyyatda intişar tapmış əsas ideya-bədii çərəyanları təhlil olunur, bir sıra müasir Suriya yazıçıları, o cümlədən Həna Mina, Şəid Hayraniya, Şauki Bağdadi, Tamer Zəkəriyyə, Gədə əs-Səmmən və digərlərinin yaradıcılığı araşdırılır. Müasir Suriyanın ən görkəmli və populyar yazıçısı olan Əbd əs-Səlam əl-Uceylinin yaradıcılığının tədqiqi nəticəsində Suriya ədəbiyyatının inkişafında onun rolunu və yeri müəyyənləşdirilir, yazıcının yaradıcılıq fərdiyyəti, formalaşdığı ictimai-siyasi mühit, yaradıcılığının ideya-təmatik və bədii-estetik xüsusiyyətləri araşdırılır.

Elmi araşdırmaları qədim ərəb ədəbiyyatını da əhatə edən Gövhər Baxşəliyevanın "Əbülfərəc İsfahani. Bir Məcnun vardı..." kitabı Şərqin ən dəyərli yazılı abidələrindən sayılan X əsr ərəb filoloqu və ensiklopediyasının Əbülfərəc İsfahaniyin 24 cildlik "Nəğmələr kitabı"nın iki fəslinin şərhli tərcüməsinə həsr edilmişdir. Bu fəsilər Bənu Amir qəbiləsindən olan şair Qeys ibn Müləvvəh - dünyanın Məcnun kimi tanıdığı ölməz əşiq haqqındadır. Tərcümədə Məcnunun həyatı, Leyliyə sevgisi haqqında maraqlı rəvayətlər və Məcnunun dildən-dilə düşən şeirləri toplanmışdır. Kitab tərcüməçi tərəfindən təqdim edilən mövzu ilə bağlı geniş tədqiqatda müəllif qeyd edir ki, min ildən bir az da əvvəl görkəmli ərəb ədəbiyyatçısı Əbülfərəc İsfahaniyin (897-967) tərtib etdiyi nəhəng ədəbi abidə - "Kitab əl-əğani" ("Nəğmələr kitabı") bu gün də böyük dəyərini saxlayır. Bu əsər yalnız ərəb şeirinin uzaq dünənini, ərəb şairlərinin həyatını və irsini öyrənmək üçün deyil, həm də Şərq xalqları ədəbiyyatları arasındakı əlaqələri, münasibətləri, qohumluqları araşdırmaq üçün də müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

"Книга песен" Аби-ль-Фараджа ал-Исфахани и классическая азербайджанская литература" adlı monoqrafiyası Gövhər Baxşəliyevanın araşdırılan problem üzrə çoxillik müstəqil axtarışlarının yekunudur. Azərbaycan ədəbiyyatında Leyli və Məcnun süjetinin ideya-məzmunu və bədii-estetik təkamülünü izləmək üçün kitabda orta əsrlər ərəb-müsəlman mədəniyyətinin parlaq abidəsi kimi əsərin ümumi səciyyəsi verilmiş, onun Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatını öyrənmək baxımından mənbəşünaslıq əhəmiyyəti müəyyənləşdirilmiş, Məcnun haqqında ərəb hekayətinin süjet və kompozisiyası struktur və ideya-məzmun baxımından təhlil edilmiş, ərəb hekayəti ilə Azərbaycan şairləri

Nizami Gəncəvi, Əşrəf Mərağayı, Füzuli, Əbdü bəy Şirazi, Həqiri, İsmayıl bəy Nakamın, Mirzə Hüseyn Çakərin və digərlərinin Leyli və Məcnun süjeti əsasında yazdıqları poemalar müqayisəli şəkildə araşdırılmaya cəlb olunmuşdur. Həmçinin haqlı olaraq qeyd edilmişdir ki, Məcnundan daha artıq bir ədəbi obraz olan Məcnun obrazı səkkiz yüz ildən çoxdur ki, dünyanı fəth etmişdir. İlk dəfə dəyişən Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin qələmində sanballı ədəbi qəhrəmana çevrilən Məcnun XII əsrdən bəri onlarca Şərq və Azərbaycan şairlərinin müxtəlif dillərdə yazdıqları məsnəvilərlə geniş şöhrət qazanmışdır. Xüsusən, böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin məşhur "Leyli-Məcnun" poeması Azərbaycan ədəbiyyatı ilə yanaşı, həm də Yaxın və Orta Şərq ədəbiyyatının mühüm ədəbi hadisəsidir.

Monoqrafiyada alim belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, bütövlükdə Azərbaycan şairləri Məcnun haqqındakı ərəb rəvayəti ilə tanış olaraq, ərəb invariantının ideya-təmatik və bədii məzmununu yaradıcı şəkildə mənimsəmiş, onun milli ədəbi ənənələrlə üzvi sintezinə nail olmuşlar. Gövhər Baxşəliyeva "İlahi eşq dastanları". Tərcümə və şərhlər adlı kitabına orta əsrlərdə yaşamış iki Azərbaycan şairinin "Leyli və Məcnun" mövzusunda yazdığı məsnəvilərin filoloji tərcüməsinə daxil etməklə özünün uzun illər ərzində üzərində çalışdığı "Leyli-Məcnunnamə"ni daha da zənginləşdirmişdir. Eyni zamanda, Gövhər xanım 2012-ci ildə nəşr olunan böyük Misir dramaturqu, yazıçısı və ədəbiyyatşünası Taufiq əl-Həkimə həsr olunmuş "Литературно-критические взгляды Тауфика ал-Хакима" adlı əsərində zəngin nəzəri biliklərə və müxtəlif mənbələrə əsaslanaraq, ərəb ədəbiyyatının ədəbi-nəzəri problemlərinə əsaslı münasibət bildirmişdir. Müəllif kitabda Taufiq əl-Həkimin yaradıcılığını bütövlükdə nəzərdən keçirməyi və bununla da yazıcının ictimai-siyasi fikirlərinin onun yaradıcılığı ilə sıx bağlı olduğunu göstərməyi əsas məqsəd kimi qarşıya qoymuş, nəzəri cəhətdən əsaslandırmışdır.

Görkəmli şərqşünas alimin yaradıcılığının digər istiqaməti onun elmi və ictimai fəaliyyətini əks etdirən və müxtəlif illərdə çap olunan məqalələr, müsahibələr, məruzələr, rəylər, yeni nəşrlərə ön söz, müqəddimə və s. yazılardır. Bu yazılar müəllifin kitablarında toplanaraq çap olunmuşdur. Birinci kitab - "Hamidan ucadım alimin yeri" məqalələr, müsahibələr və rəylərdən ibarətdir. Kitabın başlığı Nizami Gəncəvinin "İsgəndərnamə" poemasındakı:

Əmr etdi, verildi belə bir fərman:

"Alimdir gözümde ən əziz insan!

Elmlə, hünərlə! - Başqa cür heç kəs

Heç kəsə üstünlük ələyə bilməz!

Rütbələr içində seçilir biri -

Hamidan ucadır alimin yeri!

- misrasından götürülmüş və bu motiv müəllifin müxtəlif dövrlərdə, ayrı-ayrı mövzu və janrlarda qələmə aldığı yazılarının ümumi ruhu, leytmotivi həmin kəlamların işığında öz əksini tapmışdır. Dahi Nizami Gəncəvinin səkkiz əsr bundan öncə irəli sürdüyü və sivil dünyanın son yüzilliklərdəki inkişaf təcürbəsi ilə təsdiqlənən bu fikrini bir daha vurğulamaqla, Gövhər xanım eyni zamanda müstəqil dövletimizdə əhəngdar cəmiyyətin qurulmasına, ölkəmizin tərəqqisi işində elmin və alimin roluunu ön plana çəkmişdir.

Kitabın ən müxtəlif ictimai-siyasi məsələlərə həsr olunan ikinci və üçüncü hissələrində iki məqam xüsusilə diqqəti cəlb edir: ziyalı, vətəndaş mövqeyi və dövlətçilik maraqlarının üstün tutulması, elmi-ədəbi amillərin dəyərləndirilməsi. Kitabda ənənəvi resenziya və təqdimat xarakterli yazılarla yanaşı, ciddi tədqiqat məqalələri də vardır.

AMEA-nın həqiqi üzvü Gövhər Baxşəliyevanın "Məqalələr, məruzələr, müsahibələr" adlı dördcildliyində müəllifin müxtəlif mətbu nəşrlərdə çap olunmuş elmi və ictimai mövzulara həsr edilmiş məqalə, məruzə, müsahibə və çıxışları, müxtəlif əsərlərə yazdığı ön söz və resenziyaları daxil edilmişdir. Eyni zamanda, kitaba müəllifin nəşr ilində çap olunmamış bir sıra məqalələri və çıxışları da salınmışdır. Bu kitabda Gövhər Baxşəliyevanın klassik və müasir ərəb ədəbiyyatı, müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq və ərəbdilli Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif məsələlərinə həsr olunmuş məqalələri, bir sıra nüfuzlu beynəlxalq konfranslarda səslənmiş məruzə və çıxışları, mətbuatda dərc olunmuş çoxsaylı müsahibələri, müxtəlif əsərlərə yazdığı ön söz və resenziyaları əhatə edilmişdir. Bu kitabda Gövhər xanımın elmi, ictimai və siyasi fəaliyyətinin uğurlarını özündə əks etdirir. Bu səhifələrdə alim, ziyalı, deputat, elm təşkilatçısı və nəhayət qadın-ananın yüksək dəyərlərinin Gövhər xanımın şəxsiyyətində vəhdət tapdığına bir daha şahidi oluruq...

Akademik Gövhər Baxşəliyeva Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İctimai Elmlər üzrə vitse-prezidenti vəzifələrini icra edən elm təşkilatçısı kimi də respublikamızda geniş iş aparır.

Bu gün akademik Gövhər Baxşəliyeva elmi-maarifçi mühitin ön sıralarında gedən, cəmiyyətin inkişafına çalışan, zəhmətə və axtarışlara üstünlük verən ziyalılardan biri kimi qəbul olunur. Çoxillik səmərəli ictimai və elmi fəaliyyət, əldə etdiyi bilik və təcürbə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü Gövhər Baxşəliyevanın bundan sonra da cəmiyyətimizə fayda vermək yollarında inamla xidmət göstərəcəyinə gur işıq salır.

Alim həmkarımı ürəkdən təbrik edir, ona elmi-təşkilati fəaliyyətində daha böyük uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıram!

Türkiyədə nəşr olunmuş kitabların təqdimatı

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında İzzəddin Həsənoğlu və Mirzə Ələkbər Sabirin Türkiyədə nəşr olunmuş kitablarının təqdimatı olub.

İzzəddin Həsənoğlunun "Kitabı Siretün-nebi" kitabını və Mirzə Ələkbər Sabirin "Hophopname"sini Seyfəddin Altaylı çapa hazırlayıb.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Avrsiya Yazıqlar Birliyinin başkanı Ufuk Tuzman, Xalq şairi Sabir Rüstəm-xanlı, AMEA-nın Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik Teymur Kərimli, Akademiyanın müxtəlif institutlarının əməkdaşları, media mənsubları və digərləri iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açıb. Akademik İsa Həbibbəyli Türkiyə və Azərbaycanın dostluq-qardaşlıq münasibətlərinin elm və mədəniyyət sahəsində də gün-ğündən inkişaf etdiyini vurğulayıb. Ədəbi əlaqələrin nəticəsi olaraq Türkiyədə işıq üzü görən bu kitabların tarixi və elmi əhəmiyyətindən bəhs edib. İki ölkə arasındakı mədəni səviyyədə nəzərə çarpan uğurların digər türk dövlətlərində də geniş vüsət aldığını vurğulayıb. Son vaxtlar tərçümə sahəsində işlərin xeyli genişləndiyini də qeyd edib. Əlavə edib ki, Sabirin kitabını Türkiyədə 1950-ci illərdə

çap ediblər. Seyfəddin Altaylının "Hophopname"ni orada yenidən nəşr etdirməsini "Molla Nəsrəddin" ədəbi məktəbinə böyük töhfə kimi xarakterizə edib.

Akademik İsa Həbibbəyli hər iki kitabı böyük əziyyət və şövqlə ərsəyə gətirdiyi üçün Seyfəddin Altaylıya təşəkkürlərini bildirib. Avrsiya Yazıqlar Birliyinin uzun illər rəhbərlik etmiş, Türk dünyası aşığı, Azərbaycan sevdalısı Yaqub Öməröğlunu qədrşünalılıqla xatırlayıb. Yeni başqana da işlərində uğurlar arzulayıb, əməkdaşlıq sahəsinə təkliflər səsləndirib.

Avrsiya Yazıqlar Birliyinin başqanı Ufuk Tuzman çıxışında yeni başqan olaraq ilk dəfə AMEA-nın kürsüsündə olmaqdan qürur duyduğunu bildirib. Birlik tərəfindən həyata keçirilən işlər haqqında məlumat verərək bildirib ki, rəhbərlik etdiyi qurumun 29 Cümhuriyyət və Muxtar Respublikalarla əlaqələri qurulub. "Hophopname"nin mahiyyətini yüksək qiymətləndirən başqan əlavə edib ki, bu kitab Yaqub Öməröğlunu üçün "Bəngü" yayınlının 500-cü nəşri idi.

Natiq vurğulayıb ki, Azərbaycana səfəri zamanı Sabirin yurdu Şamaxını da gəzib, oranın çoxlu sayda ziyalı yetişdirməsindən məmnun qalıb. Bildirib ki, Avrsiya Yazıqlar Birliyinin 540 kitabı çap olunub, onun

da əllisi Azərbaycan ədəbiyyatına aiddir. Özünün başqanlıq etdiyi müddətdə isə 40 kitabın işıq üzü gördüyünü vurğulayıb. Eyni zamanda Birlik tərəfindən türk toplumlari arasında aparılan maarifləndirmə işləri haqqında da məlumat verib.

Qonaqlardan Xalq şairi Sabir Rüstəm-xanlı, AMEA-nın Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik Teymur Kərimli çıxışlarında nəşrlərin milli və elmi əhəmiyyətinə xüsusi nəzər salıblar.

Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşlarından Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı və yazılı abidələr şöbəsinin baş elmi işçisi, professor, Əməkdar elm xadimi Qəzənfər Paşayev, elmi katib filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aygün Bağırılı nəşrlərin əhəmiyyətindən söz açıblar.

Həmçinin Bakı Avrsiya Universitetinin müəllimi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Seyfəddin Altaylı da nəşrlərin xarakterik xüsusiyyətləri, kitabların özəllikləri, hazırlanma prosesinin incəlikləri haqqında ətraflı məlumat verib.

Sonda Bakı Avrsiya Universitetinin kafedra müdiri filologiya elmləri doktoru Elmira Məmmədova-Kekeç tədbirin təşkilatçıları üçün təşəkkürlərini bildirib, kitabların tərtibçisi Seyfəddin Altaylıya hədiyyə təqdim edib.

5 dekabr Beynəlxalq Könüllülər Günü münasibətilə AMEA-nın prezidenti "MEK könüllüləri"ni təbrik edib

Təbrikdə deyilir:

"Müasir Azərbaycanda könüllülük hərəkatının yüksəlişi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra könüllülük sahəsində əsl inkişaf başlayaraq dövlət və özəl sektor, vətəndaş cəmiyyəti arasında əməkdaşlıq sahəsində insanları könüllü şəkildə cəlb etməyə, onların sahə təcrübəsindən yararlanmağa mühüm önəm verilib. 1998-ci ildə Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi, BMT-nin İnkişaf Proqramı və BMT Könüllüləri Proqramının birgə layihəsi fəaliyyətə başlayıb və bu proqramın nəticəsində Azərbaycanda güclü könüllü komandası yaradılıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın bu sahəyə yüksək diqqət və qayğısı, fəal dəstəyi könüllülüyü bugünkü yüksək inkişaf səviyyəsinə çatmasını təmin etməklə yanaşı, gənclər üçün yeni fərsətlər yaradıb. 2009-cu ildə Milli Məclisin "Könüllü fəaliyyət haqqında" Qanun qəbul etməsi Azərbaycanda könüllülük fəaliyyətinin inkişafında təkanverici rol oynadı, "ASAN" könüllülük hərəkatı ilə də könüllülərin dövlət orqanlarının fəaliyyətinə cəlb edilməsi kimi böyük məktəb yarandı. Xüsusilə son illərdə Azərbaycanın yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdiyi mötəbər beynəlxalq tədbirlərin təşkilinə ümumilikdə on minlərlə könüllü cəlb olunub. Belə tədbirlərin keçirilməsi nəticəsində Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda çıxarılacaq böyük potensiala malik, eyni zamanda, təcrübəli könüllü bazası formalaşdı.

Könüllülük gənclərimizin həyat tərzinə çevrilərək bir çox fəaliyyət sahələrində nüfuz edib. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanası da öz kreativliyi, təşəbbüskarlığı, innovativ düşüncə tərzini və müasir dünyagörüşlü gənclərin kitabxana fəaliyyətinə cəlb edilməsi ilə bu elm mədəninin əhatə dairəsinin genişlənməsinə şərait yaradıb, maraqlı və genişmiqyaslı tədbirlərin keçirilməsində, eləcə də kitabxananın həyata keçirdiyi sosial və kreativ yönümlü layihələrdə yaxından iştirakını təmin edib. AMEA prezidentinin dəstəyi ilə Mərkəzi Elmi Kitabxananın direktoru, texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynovun 24 iyun 2024-cü il tarixli əmrinə əsasən Azərbaycan kitabxana məkanında ilk dəfə olaraq AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında "MEK könüllüləri" fəaliyyətə başlayıb.

AMEA-da ilk dəfə könüllü hərəkatı məhz Mərkəzi Elmi Kitabxanada yaranıb və bir neçə aydır ki, könüllülər kitabxana işi sahəsində praktiki bilikləri mənimləyir, spesifik istiqamətlər üzrə fəaliyyətə cəlb olunaraq peşəkar kitabxanaçı kimi formalaşır, eləcə də MEK-də iş effektivliyinin yüksəldilməsində yaxından iştirak edirlər.

Beynəlxalq Könüllülər Günü münasibətilə bütün könüllüləri, o cümlədən Mərkəzi Elmi Kitabxananın könüllülərini təbrik edir, işlərində uğurlar arzulayıram.

İsa HƏBİBBƏYLİ
AMEA-nın prezidenti, akademik

5 dekabr 2024-cü il

2024-cü il yüksək elmi nəticələrlə yekunlaşır

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun şöbələrinin Elmi Şurasında illik hesabatları təqdim edilib.

Elmi şuranın iclaslarında institutun İran filologiyası, Ərəb filologiyası, Türk filologiyası, Cənubi Azərbaycan, İran tarixi və iqtisadiyyatı, Ərəb ölkələri tarixi və iqtisadiyyatı, Türkiyə tarixi və iqtisadiyyatı, Yazılı abidələrin tədqiqi və nəşri, Din və ictimai fikir, Şərqi-Qərbi, Mərkəzi Asiya, Asiya-Sakit okean regionu ölkələri, Şərqsünaslıq elminin tarixi və nəzəriyyəsi, Şərqi ölkələrinin tarixşünaslığı və Nəşriyyat və elmi informasiya şöbələrinin müdirləri illik hesabatları təqdim ediblər.

Verilən hesabatlarla əsasən şöbələr 2024-cü ili yüksək nəticələrlə başa vurublar.

İl ərzində institutda elmi-tədqiqat işləri 1 elmi istiqamət, 5 problem çərçivəsində aparılıb. Plan üzrə icra olunan 106 elmi-tədqiqat işindən 47 iş bu il başa çatıb. Qalan 59 elmi-tədqiqat işinin 2024-cü il üçün nəzərdə tutulan hissəsi yerinə yetirilib.

Hesabat illində institutda 14 kitab çap edilib, 19 kitab çapdadır. Çap olunan kitabların sırasında f.ü.f.d. Ruhəngiz Cümşüdülnün "Füzulinin ərəbcə poetik irsi", t.ü.e.d. Məryəm Seyidbəylinin "Görkəmli Azərbaycan alimi Nəsirəddin Tusinin həyatı və elmi irsi", c.ü.f.d. Rafiq Abbasovun "Azərbaycan-Çin (1993-2003)", f.ü.e.d. Elman Quliyevin Türkiyədə nəşr edilən "Türk halkları ədəbiyyatı", f.ü.f.d. Vüqar Məmmədovun "Fars dilini tədqiq edən Azərbaycan alimləri (XX

əsr)" və digər kitabları qeyd etmək olar.

Institutda, həmçinin Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illiyinə həsr olunmuş "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli müştərək müsəlman mədəniyyətinin yetirməsi kimi" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın materialları, "Şərqi araşdırmaları" elmi-nəzəri jurnalı və "Azərbaycan Şərqsünaslığı" elmi-kütləvi jurnalının növbəti sayları da işıq üzü görüb.

Akademik Ziya Bünyadovun əsərlərinin I cildi - "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" və II cildi - "Azərbaycan Atabəyləri dövləti" təkrar nəşr üçün hazırda çapdadır. Bundan başqa yaxın vaxtlarda işıq üzü görəcək kitablar sırasında akademik Gövhər Baxşəliyevanın "Патриотическая тема в современной сирийской прозе", f.ü.f.d. Ruhəngiz Cümşüdülnün "M.Füzulinin ərəbcə poetik irsinin Azərbaycan dilinə tərcüməsi", f.ü.f.d. İnci Qasımlının "Türk dillərinin müqayisəli tədqiqi", Mirzə Ənsərlinin "Rusiya İmperiyası və SSRİ-də məşhur türkoloqlar", f.ü.f.d. Səriyyə Gündoğdunun "XIX əsrdə yeni türk ədəbiyyatının yaranması və inkişafı", t.ü.f.d. Zülfüyyə Vəliyeva-Önlənin "Osmanlı sənədlərində Azərbaycan toponimləri", f.ü.f.d. Səadət Şixiyevanın "XIX əsr Qarabağ Divan ədəbiyyatı (ənənə və yenilik kontekstində)", f.ü.f.d. Rəna Rzayevanın "Munisname" təsəvvüf ədəbiyyatının nümunəsi kimi", Samid Bağirovun "Şah İsmayılın həyatı (Fütuhatı-Şahi və Həbibüs-siyer əsərləri əsasında)" kitabları və s. əsərlər, eləcə də "Şərqi ədəbi-filoloji fikir tarixində M.Füzulinin yeri" və "Şərqi-Qərbi kontekstində mədəniyyətlərin dialoqu" kimi məqalələr toplusu yer alır.

Institut əməkdaşlarının 500-dən artıq məqalə, məruzə və tezis çap olunub. 54 elmi məqalə xaricdə, o cümlədən Türkiyə, İran, BƏƏ, Rusiya, Ukrayna, Almaniya, İngiltərə, Fransa, Kuba, Özbəkistan, Qazaxıstan, Gürcüstan və s. ölkələrdə nəşr edilib. 4 məqalə Web of Science və Scopus bazalarında olan jurnallarda dərc edilib.

Əməkdaşlar 146 dəfə xaricdə, o cümlədən Türkiyə, İsveçrə, Almaniya, Niderland, ABŞ, Polşa, Rusiya, Pakistan, Mərakeş, İordaniya, Qazaxıstan, Tacikistan, Özbəkistan və s. ölkələrdə, 101 dəfə Azərbaycanda keçirilən beynəlxalq elmi konfranslarda məruzə ediblər.

MEK "Şuşa - İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Gənclər Paytaxtı 2024" Beynəlxalq Proqramında təmsil olunub

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Gənclər Forumunun (ICYF) və Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə əməkdaşlığı ilə baş tutan "Şuşa - İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Gənclər Paytaxtı 2024" Beynəlxalq Proqramı çərçivəsində keçirilən İslam Ölkələrinin Gənc Alimlərinin Forumunda AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanası da təmsil olunub və kitab sərgisi təşkil edib.

Forumda AMEA-nın vitse-prezidenti akademik Dilqəm Tağıyev və Mərkəzi Elmi Kitabxananın direktoru, texnika elmləri doktoru Hüseyn Hüseynov da qatılıb. Bundan əlavə, Şuşaya ezam olunmuş MEK-in elmi katibi Şəbnəm Rüstəmova proqram çərçivəsində keçirilən panellərdə iştirak edib.

Proqram müddəti MEK-in fondundakı nəşrlərdən ibarət sərgi də təşkil olunub. Burada dövlətçiliyə dair, eləcə də ölkə tarixini və zəngin mədəniyyətini özündə əks etdirən Azərbaycan və xarici dillərdə M.Urudun "Zəngəzur toponimləri", K.İsmayilovun "Zəngəzurda Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı (1918-1920)", "Təbrizin sehri nağılları",

"İrəvan quberniyasında azərbaycanlıların soyqırımı (1918-1920)", "Qərbi Azərbaycanın tarixi coğrafiyası", "Prezident İlham Əliyev: yüksək səviyyədə görüşlər: 2003-2008-ci illər" üçcildliyi, "Azərbaycan ərazisində ən qədim tayfa ittifaqlarının və dövlətlərin inşaat sənəti", "Bakı-tarixin səhifələri" bundan əlavə, MEK-in tərtibatında 2024-cü ildə nəşr edilmiş kitablar, monoqrafiyalar və bibliografiyalar da qonaqlara təqdim edilib.

Bunların sırasında "Heydər Əliyevin aforizmləri" audiodiskini (Azərbaycan və ingilis dillərində), "Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev", "Azərbaycan ekologiyanı", "Qərbi Azərbaycan" və digər bibliografik göstəricilər, "Təbiət bir kitabdır" adlı aforizmlər toplusu və başqa dəyərli nəşrlər yer alıb.

Tədbir iştirakçılarının böyük marağına səbəb olan MEK-in stendində Azərbaycanın gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov, Şuşa rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov da baxış keçirərək nəşrlər haqqında ətraflı məlumat əldə ediblər.

Onu da qeyd edək ki, MEK tərəfindən Şuşa şəhəri 1 nömrəli tam orta məktəbə dəyərli nəşrlər də hədiyyə edilib.

AMEA-nın İnkişaf Konsepsiyası və "Yol xəritəsi"

AMEA-nın Rəyasət Heyəti 2025-2030-cu illər üçün İnkişaf Konsepsiyası və "Yol xəritəsi"nin hazırlanması ilə bağlı qərar qəbul etmişdir. Bununla bağlı xüsusi komissiya və işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupu artıq ilk müzakirəsini keçirmişdir. Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli konseptual xarakterli çıxışında sənədlərin hazırlanması üçün zəruri fəaliyyətin özəlliklərini diqqətə çatdırmışdır. Bu kontekstdə məsələnin bir sıra vacib və aktual məqamları üzərində dayanmağa çalışacağıq.

İnkişaf konsepsiyası

"Konsepsiya" latıncadan (conceptio) tərcümədə "anlamaq sistemi" mənasını verir. Əsas xüsusiyyətləri:

- hansısa məsələyə baxışların ehtiva kompleksidir ki, qarşılıqlı əlaqələri vardır və vahid sistem əmələ gətirirlər;
- müəyyən hadisələrin anlamını, onların izahını, nöqtəyi-nəzəri ifadə edən idarəedici ideyadır;
- fəaliyyətin konstruktiv prinsipidir, aparıcı fikirdir;
- məsələlərin həlli yollarının sistemidir;
- konkret məsələlərə aid olan anlam, fərqləndirmə və interpretasiya üsuludur.

İnkişaf konsepsiyası təşkilatın ümumi sənədidir. O, ümumi fəaliyyət istiqamətlərini ifadə edir. Əsas məqsədə nail olmaq üçün hazırlanır. Bu zaman təşkilatın mövcud resursları ilə strateji məqsəd arasında uyğunluq olmalıdır. Əks halda, inkişaf konsepsiyası həyata keçirilmək şansını itirir. Burada həm əsas məqsəd dəqiq müəyyən edilməlidir, həm də ona nail olmaq üçün nəzərdə tutulan ümumi fəaliyyət planı təşkilatın imkanlarına uyğun olmalıdır. Əksər hallarda inkişaf konsepsiyaları pilləli (mərhələli) olur. Lakin onları vahid məntiqi məqam birləşdirir. Belə ki, öncədən hər sonrakı mərhələ üçün həyata keçirilməli olan proqramlar dəqiq müəyyən olunmalıdır.

Əgər təşkilat dövlət qurumudursa, onun inkişaf konsepsiyası mütləq surətdə dövlətin və ölkənin strateji inkişaf kursuna tam uyğun olmalıdır. Müəyyən olunan strateji məqsəd ölkənin inkişafının strateji məqsədinin məzmunu, məntiqi və məqsədi kontekstində konkretləşməlidir.

İnkişaf konsepsiyası açıq, dinamik və nəticəverici tərkibə malik olmalıdır. Zaman məsələsi ciddi surətdə nəzərə alınmalıdır.

Strategiya

"Strategiya"nın müxtəlif tərifləri vardır. Onları ümumi formada belə ifadə etmək olar: strategiya detallaşdırılmamış ümumi plandır. Uzun müddətli əhatə edir. Öncədən müəyyən edilmiş müəkkəb məqsədlərə nail olmaq üsuludur. İnsan fəaliyyətinin hər bir sferasına aid ola bilər.

Strategiyanın vəzifəsi mövcud resurslardan maksimum optimal (səmərəli) istifadə etməklə məqsədə çatmaqdan ibarətdir.

"Yol xəritəsi"

"Xəritə" sözü latınca (vərəq, kağız və yunanca papyrus kağızı mənasını verir. Əvvəlcə, bu termin səyyahlar üçün yolların xəritəsi kimi işlədilmişdir. XX əsrdə əsas olaraq avtomobil sürücüləri üçün nəzərdə tutulmuşdur. İlk dəfə "xəritə" sözünü Avropada orta əsrlərdə intibah dövründə işlətməmişdir. Ona qədər avropalılar "tabula" və "descriptionis" (rəsm) terminlərindən istifadə etmişlər. Xəritə çoxmənalı termindir.

"Yol xəritəsi" ingiliscədə "roadmap"dır. Bu, ehtiva bir sənəddir ki, əyani surətdə hansısa layihənin strateji planını əks etdirir. Onun başlıca məqsədlərini, vəzifələrini, yerinə yetirilmə müddətini, məsul və əsas mərhələlərini ehtiva edir. Yol xəritəsinin planından başlıca fərqi layihənin yalnız ümumi təsvirini (şərhini) verməkdən ibarətdir. Mərhələlərin detallaşdırılmasını nəzərdə tutmur. Belə alınır ki, işləyən komandanın hara istiqamətləndiyini və varmalı olduğuunu vizuallaşdırır.

Yol xəritəsi prosesin mətn formasında qrafikidir. O, strategiyanı əks etdirməklə ideyadan tutmuş məsələlərin həllinə qədər bütün mərhələləri əhatə edir. Bura iştirakçılar, məsul əməkdaşlar, hər məsələnin müddəti və statusu da daxildir. Ümumi halda "Yol xəritəsi"

I MƏQALƏ

si" müəyyən strateji məqsədə aparan tədbirlərin sistemidir.

Elm konsepsiyası

Təşkilatdaxili inkişaf konsepsiyası ilə ölkə miqyasında nəzərdə tutulan inkişaf konsepsiyası arasında ciddi məzmun və məqsəd fərqləri mövcuddur. Xüsusilə, elm kimi özünün strateji mahiyyətli və sosial-mədəni aspektdə son dərəcə həssas sahə olması bu baxımdan incə yanaşma tələb edir. Elmin inkişaf konsepsiyası təşkilatdaxili miqyasda ehtiva müəyyən olunmalıdır ki, daxili məntiqi bağlantı əsasında, eyni zamanda, təşkilatın və ölkənin inkişaf yolu arasında əsaslı "ideya körpüsü" rolunu oynasın. Təşkilatın uğurlu inkişaf yolunu ölkənin inkişaf kursu çərçivəsində dəqiq müəyyən etsin. Bu mənada AMEA-nın inkişaf konsepsiyası qarşılıqlı beş ildə Azərbaycanın inkişaf strategiyasının məntiqi daxilində təşkilatın yeniləşməsinə sistemli, davamlı və konkret nəticəverici olaraq reallaşmasını nəzərdə tutur. Burada çox mühüm bir terminoloji transformasiya baş verməlidir. Daha dəqiq odur ki, AMEA müasir Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq strateji kontekstdə terminoloji transformasiyanı konkret məzmunla məlik fəaliyyət planına transformasiyasının konseptual əsasını hazırlamalıdır. Bu tezis fəlsəfi və semantik mənası aşağıdakı kimidir.

Deməli, yeniləşmənin termin olaraq semantik və leksik transformasiyası, əslində, özündə konseptual və feili məqamları ehtiva edən məzmun transformasiyasının mahiyyətini ifadə edir.

Etiraf edək ki, AMEA-nın İnkişaf Konsepsiyası və "Yol xəritəsi" hazır olanda aydınlaşacaq ki, bu elmi təşkilat, faktiki olaraq, ölkənin elmi gündəminə yeni bir çalar gətirir. Həmin məzmun çaları təşkilatdaxili inkişaf kon-

mun transformasiyasının sintezini nəzərdə tuturuq. Məlumdur ki, AMEA mühüm elmi dövləti təşkilatdır. Onun yeniləşməsi kursu avtomatik olaraq ölkənin və dövlətin inkişaf yolu kontekstində olmalıdır. Eyni zamanda, AMEA ayrıca bir qurum olduğundan özünün daxili elmi inkişaf konsepsiyası mütləq olmalıdır. Məhz bu məqamda təşkilatın avtonom inkişafı mütləq surətdə ölkənin strateji inkişaf kursu ilə vəhdət təşkil etməlidir. Ancaq bunun üçün öncədən terminoloji vəhdəti məzmun və fəaliyyət harmoniyasına "çevirə" biləcək konsepsiya və "Yol xəritəsi" olmalıdır. AMEA-nın 2025-2030-cu illər üçün hazırladığı inkişaf konsepsiyası və "Yol xəritəsi" bu zərurətdən yaranmışdır və ölkə miqyasında ilk təcrübədir.

Bununla AMEA müasir mərhələdə iki vacib məsələni aktuallaşdırır. Birincisi, nəzəri-konseptual səviyyədə terminoloji keçidi inkişaf konsepsiyasının məzmunu müstəvisinə necə transformasiya etməyin əsaslı elmi təhlilini verir. İkincisi, alınan ümumi qənaətlərin həyata keçməsinin sistemli "Yol xəritəsi"ni tərtib edir! Məsələnin birinci tərəfi inkişaf konsepsiyasında ifadə olunur, ikinci tərəfi "Yol xəritəsi"ndə əksini tapır. Lakin yekun mənzərə bu iki aspektin sintezində yaranır.

Burada başqa incə fəlsəfi məqam ondan ibarətdir ki, AMEA-nın yeniləşməsi kursu ilə İnkişaf Konsepsiyası və "Yol xəritəsi" eyni məzmunla məlik deyil, yeni onları eyniləşdirmək olmaz. Yeniləşmə kursu bütövlükdə konkret müddəti nəzərdə tutmur - AMEA daim yeniləşməyə qadir struktur-funksional keyfiyyətə malik olmalıdır. Bununla yanaşı, yaxın beş il müddətində təşkilatın yeniləşməsinin fəlsəfi və "xəritəsi" kimi də təsvür edilə bilər.

Deməli, yeniləşmənin termin olaraq semantik və leksik transformasiyası, əslində, özündə konseptual və feili məqamları ehtiva edən məzmun transformasiyasının mahiyyətini ifadə edir.

Etiraf edək ki, AMEA-nın İnkişaf Konsepsiyası və "Yol xəritəsi" hazır olanda aydınlaşacaq ki, bu elmi təşkilat, faktiki olaraq, ölkənin elmi gündəminə yeni bir çalar gətirir. Həmin məzmun çaları təşkilatdaxili inkişaf kon-

sepsiyası ilə ölkə miqyasında strateji inkişaf kursunun məzmun cəhətdən vəhdətinə nail olmaqla əlaqəlidir.

"Yol xəritəsi" və strateji inkişaf

Qarşıdakı beş il üçün AMEA-nın "Yol xəritəsi"ni hazırlaması lazımlı bir addımdır. Onu təşkilatın fəaliyyətinin strateji planı kimi də təsvür etmək olar. Əsas cəhətlərdən biri ondan ibarətdir ki, "Yol xəritəsi" strateji planın təşkilatdaxili miqyasda başlıca məqsədlərini, vəzifələrini, yerinə yetirilmə müddətini, məsul və əsas mərhələlərini konkret müddələrdə ifadə edir.

Əlbəttə, "Yol xəritəsi" vurğulanan məqamların ümumi təsvirini verə bilər. Bununla AMEA-nın "Yol xəritəsi" faktiki olaraq, qarşıdakı beş il müddətində yaradıcı komandanın fəaliyyət istiqamətini və başlıca məqsədə çatmanın əyani obrazını yaratmalıdır. Obrazlı desək, "Yol xəritəsi" təşkilatdaxili inkişaf konsepsiyası ilə ölkənin strateji inkişaf kursunun əsas müddələrinin "ortaq münasibətlər (dialog, temas) məkanları"ni müəyyən etməlidir. Həmin anlamda "Yol xəritəsi" AMEA-nın yeniləşmə kursu fonunda təşkilatın inkişaf konsepsiyası ilə ölkənin strateji inkişaf kursunu birləşdirən mühüm tədbirlər "mekanı"dır.

Burada məsələnin başqa bir aspekti - AMEA-nın İnkişaf Konsepsiyası və "Yol xəritəsi" ilə ölkənin elm, təhsil müəssisələri və beynəlxalq elmi mərkəzləri arasındakı münasibətlərin məzmunu aktual görünür. Çünki AMEA təcrübə edilmiş fəaliyyət göstərə bilməz. Bundan başqa, Azərbaycanın strateji inkişaf kursu bütövlükdə ölkənin müxtəlif elm, təhsil ocaqları arasında müəyyən koordinasiyanı tələb edir. Təbii ki, bunlarla yanaşı, 2025-2030-cu illərdə AMEA-nın fəaliyyətinin beynəlxalq miqyasda əməkdaşlığa uğurlu proyeksiyası çox vacib vəzifədir. Onun baş verması isə yeniləşmə kursu çərçivəsində təşkilatdaxili inkişaf fəlsəfi ilə beynəlxalq əlaqələrin inkişaf fəlsəfəsinin harmoniyasını tələb edir.

Füzuli QURBANOV
fəlsəfe elmləri doktoru

Qafqazşünaslıq İnstitutu ilin elmi hesabatını təqdim edib

AMEA-nın Qafqazşünaslıq İnstitutu 2024-cü ildə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunlarına dair hesabatını təqdim edib.

İnstitutun direktoru vəzifəsini icra edən siyasi elmlər doktoru, dosent Rəmilə Dadaşova geniş məruzə edib. Vurğulayıb ki, institutda 2024-cü ildə 3 elmi istiqamət, 4 problem, 5 mövzuya dair 18 tədqiqat işi aparılıb. Araşdırılan problemlər Qafqaz dövlətlərinin daxili siyasi və sosial-iqtisadi problemləri, Qafqazda dövlətlərarası münasibətlər, xarici ölkələrin region siyasətini əhatə edir.

Hesabat ilində institut üç mühüm elmi nəticəni təqdim edib.

AMEA-nın müxbir üzvü Musa Qasımın yazdığı "İlham Əliyev və müstəqil Azərbaycanın ilk illəri (2003-2024)" adlı kitab çap olunub. Monoqrafiyada mənbələr əsasında Prezident İlham Əliyevin müstəqil dövlətçilik baxışlarının formalaşmasına təsir edən amillər, 2003-2024-cü illərdə Azərbaycan xalqı qarşısında dayanan başlıca vəzifələr, Azərbaycan tarixində yaratdığı ilk, Azərbaycan Respublikasının BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi və ona sədrlik etməsi, etibarlı nəqliyyat-kommunikasiya və tranzit mərkəzinə çevrilməsi, Türk dünyasına yeni dinamizmin gətirilməsi, Kosmik klubla üzvlüyü, "yumşaq gücdən" istifadə edilməsi, Azərbaycanın dövlət suverenliyinin bütün ölkə ərazisində tam bərqərar edilməsi, Prezident İlham Əliyevin iş üslubu və digər məsələlər araşdırılıb.

Hesabat dövründə siyasi elmlər doktoru, dosent Rəmilə Dadaşovanın "Heydər Əliyev: Azərbaycan - Türkiyə münasibətlərinə konseptual baxış" adlı kitabı çap olunub.

Həmçinin siyasi elmlər üzrə fəlsəfe doktoru Samirə Həbibbəylinin yazdığı "Azərbaycan Respublikası - Gürcüstan münasibətləri" adlı kitab çap olunub.

Hesabat ilində, həmçinin Şimali Qafqaz şöbəsinin müdiri İ.Ü.F.D., dos. Vahid Ömerov, Naziyə Məmmədova, Nigar Mustafayevanın yazdıqları "Gürcüstan-Ermənistan münasibətləri: qurulması, mövcud vəziyyəti və problemləri" adlı kitab nəşr edilib.

İ.Ü.F.D., dos. Liliya Mirzəzadə, Günay Feyziyeva, Şahnaz Rəhimovanın yazdıqları "Rusiya Federasiyasının Krasnodar və Stavropol diyarlarında erməni icması" adlı kitabda müxtəlif mənbələrdən istifadə edilərək Rusiya Federasiyasının Krasnodar və Stavropol diyarlarının tarixi, demoqrafik vəziyyəti, sosial-iqtisadi, siyasi şəraitində ermənilərin iştirakı araşdırılıb.

Bildirilib ki, hesabat ilində Prezident İlham Əliyevin Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı Sərəncamına uyğun 25 aprel 2024-cü il tarixində "İslam mədəniyyətini zənginləşdirən şəhər: Şuşa" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirilib. 23 oktyabr 2024-cü il tarixində "Cənubi Qafqaz tədqiqatları: mövcud vəziyyəti, problemlər və perspektivlər" mövzusunda və 6 noyabr 2024-cü il tarixində "Cənubi Qafqaz dövlətlərarası münasibətlərdə şəxsiyyət amili: tarixdən günümüzdə" mövzusunda elmi konfransları keçirilib.

İnstitut əməkdaşlarının xaricdə 1 (Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı), Azərbaycanda 10 kitab və 1 tədris-metodik vəsaiti, 158 məqalə və tezisi çap olunub. Onlardan 55-i xarici ölkələrdə - Türkiyə, Rusiya, Gürcüstan, Ukrayna, Qazaxıstan, Özbəkistan, Çexiya, Norveç, Braziliya, Albaniyada dərc edilib.

Dünya alim və tədqiqatçıları institut əməkdaşlarının əsərlərinə 77 dəfə istinad edilə bilər. AMEA Qafqazşünaslıq İnstitutunun Beynəlxalq Standart Seriya Nömrəsi almış, iki beynəlxalq indeksə (SAJI, Citefactor) daxil olan Azərbaycan, rus və ingilis dillərində nəşr edilən "Qafqazşünaslıq" elmi-nəzəri jurnalı il ərzində fəaliyyətini uğurla davam etdirib.

"Qafqazşünaslığın aktual problemləri" adlı məqalələr toplusunda Ermənistanda insan hüquqlarının pozulması, təhsil sisteminə mövcud vəziyyət, problemləri, ikinci Qarabağ müharibəsindən sonra Ermənistanda çəkilən filmlər, Gürcüstanın və Ermənistanın milli təhlükəsizlik konsepsiyalarında qarşılıqlı münasibətlərin müqayisəli təhlili və s. mövzularda məqalələr çap olunub.

Cari ildə institutda 14 dəyirmi masa, 5 elmi seminar və 1 kitab təqdimatı keçirilib. İclasda AMEA-nın müxbir üzvü Qorxmaz İmanov və filologiya üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Zümrüd Məsimova iştirak edib və institutun nəşrlərindən ibarət sərgisi ilə də tanış olublar. Görülən işlər yüksək qiymətləndirilib.

"Qərbi Azərbaycan" - virtual sərgi

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında (MEK) "Qərbi Azərbaycan" adlı virtual sərgi hazırlanıb.

Sərgidə Azərbaycanın ən qədim, təbiətinə görə ən zəngin bölgələrindən biri Qərbi Azərbaycanın qədim tarixi, İrəvan xanlığı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrü, deportasiyalar, fotoşəkillər, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin nitqlərində Qərbi Azərbaycan məsələsi, Qərbi Azərbaycan icması və başqa məlumatlar öz əksini tapıb.

Sərgidə Qərbi Azərbaycanın əhalisi, ərazisi, coğrafiyası, elm və təhsili, folkloru, görkəmli şəxsiyyətləri, tarixi abidələri, erməni vandalizmi, şahid ifadələri və s. əks olunduğu rus, ingilis, alman, türk və başqa dillərdə 100-dən çox dərslik, dərs vəsaiti, bibliografik göstərici, konfrans materialları, bədii və elmi əsərlər təqdim olunur.

Nəşrlər sırasında "Qərbi Azərbaycan" bibliografik göstərici, "Das Khanat İrevan" ("İrəvan xanlığı"), "İrəvan əyalətinin kameral təsviri" ikicildliyi, "İrəvan ədəbi mühiti", "Göyçə aşığı və el şairləri", "İrəvanın maddi və mənəvi irsi", "Dərələyəz folkloru", "Başı dumanlı Göyçə", "İrəvan dəftəri", "Zəngəzur toponimləri", "İrəvan xanlığı", "Zəngəzurun türk mənşəli yer-yurd adları", "İrəvan əyalətinin müfəssəl dəftəri", "Vətəna doğru", "İrəvan müsəlman sakinli vilayət olmuşdur", "Göyçə aşığı mühiti", "İrəvana 7 məktub", "Göyçə ərleri", "Qərbi Azərbaycan abidələri", "Göyçə şahidləri", "Azərbaycan folkloru antologiyası", "Göyçə mahalı Kəsəmə", "İrəvan ziyalıları" və başqaları yer alıb.

Geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulan sərgi, MEK-də ənənəvi formada da təşkil ediləcək.

Türkiyədə Nizami Gəncəvi irsinin öyrənilməsi və təbliğinə dair Memorandum imzalanıb

Dekabrın 1-də Ankarada dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin irsinin öyrənilməsi və təbliğinə dair Memorandumun imzalanması mərasimi keçirilib.

Sənədi Ankarada keçirilən 21-ci Kitab Sərgisi çərçivəsində ölkəmizin Ankaradakı səfirliyinin nəzdindəki Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Samir Abbasov və Nizami Gəncəvi Mərkəzinin (Gəncə) direktoru Əlimuxtar Muxtarov imzalayıblar.

S.Abbasov qeyd edib ki, Memorandumu uyğun olaraq, Türkiyədə Nizami Gəncəvi irsinin tədqiqi və geniş ictimaiyyətə çatdırılması üçün çoxsaylı layihələrin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Xüsusilə, Türkiyə universitetləri ilə birgə böyük mütəfəkkirin yaradıcılığına həsr olunmuş konfranslar, müsabiqələr, ədəbi gecələr təşkil olunacaq.

Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbərinin sözlərinə görə, həmçinin Azərbaycan ədəbiyyatında Nizami Gəncəvinin obrazı və türk mədəniyyətində Mövlana Cəlaləddin Ruminin yaradıcılığına dair birgə monoqrafiyaların hazırlanması səyləri nə dəstək verilməsi də nəzərdə tutulub.

Bundan əlavə, Nizami Gəncəvinin əsərlərinin qəhrəmanlarının təsvirlərindən ibarət miniatür sergilərinin təşkilinə də planlaşdırılır.

S.Abbasov Gəncədə nəşr olunan "Nizamişünaslıq" jurnalında türk alimlərinin məqalələrini dərc etmək planlarını bölüşüb. "Hər il mart və ya sentyabr aylarında Türkiyədə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi (Ankara) və Nizami Gəncəvi Mərkəzinin (Gəncə) təşəbbüsü ilə böyük şair və mütəfəkkirin irsi mövzusunda beynəlxalq konfrans və simpoziumlar keçiriləcək", - deyə S.Abbasov əlavə edib.

O, Nizami irsi mövzusunda internetdə yerləşdiriləcək qısametrajlı videoçarxların hazırlanması planlarından da danışdı.

Nizami Gəncəvi Mərkəzinin (Gəncə) direktoru Əlimuxtar Muxtarov bildirdi ki, dünyanın bir çox ölkələrindən, o cümlədən Türkiyə, Hindistan, Özbəkistan və Pakistandan olan nizamişünaslar "Nizamişünaslıq" jurnalı üzərində iş prosesində iştirak edirlər.

Ə.Muxtarov jurnalın nüsxələrindən birini Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbərliyinə təqdim edərək, ölkəmizin Milli Elmlər Akademiyasının əməkdaşlarının dahi Azərbaycan mütəfəkkirinin irsinin xaricdə təbliğinə maksimum töhfə verməyə hazır olduğunu vurğulayıb.

AMEA-nın əməkdaşı Fövqaladə Hallar Nazirliyinin təlimlərində

Dünyada ekosistemin pozulması nəticəsində artan təbii fəlakətlər, geosiyasi qarşıdurmalar fonunda daha böyük ərazilərə yayılan hərbi münacişələr, böyük güclərin nüvə təhdidləri mülki müdafiə işinin vacibliyini daha da aktual edib. Mülki müdafiə sahəsində çalışan əməkdaşların, xüsusən rəhbər heyətin bilik və bacarıqlarının daha da artırılması AMEA Rəyasət Heyəti Aparatının Mülki müdafiə şöbəsinin əsas prioritetlərindəndir.

25-28 noyabr tarixlərində AMEA RH Aparatının Mülki müdafiə şöbəsinin rəis müavini Hikmət Babayev AMEA prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin müvafiq əmri ilə Fövqaladə Hallar Nazirliyinin "Mülki müdafiə qərargah rəisləri" kateqoriyası üzrə keçirilən təlimlərində iştirak edib. Fövqaladə Hallar Nazirliyi tərəfindən davamlı olaraq keçirilən bu təlimlər yüksək təşkilatçılıq və kadr hazırlığı baxımından nümunəvi təlimlərdəndir. AMEA elmi müəssisə və təşkilatlarının qərargah rəisləri, mülki müdafiə komissiyalarının sədrləri bu kurslarda mütəmadi iştirak edir, mülki müdafiə işinin təşkilatı ilə bağlı yeni bilik və bacarıqlar əldə edirlər.

Təlimlərdə mülki müdafiə ilə bağlı hüquqi-normativ aktlar, qanunlar, mülki müdafiə işinin təşkilatı, idarə edilməsi, fəvqaladə hallar zamanı əhalinin təhlükəsizliyinin təmin olunması, sığınacaqlardan istifadə qaydaları, fəvqaladə hallar üçün nəzərdə tutulmuş vasitələrdən istifadə və s. kimi mövzuları geniş surətdə əhatədən nəzəri və praktik məlumatlar verilir.

Fövqaladə Hallar Nazirliyinin peşəkar mütəxəssisləri tərəfindən keçirilən təlimlərin sonunda iştirakçıların əldə etdikləri biliklər yoxlanılıb və fərqlənənlərə sertifikatlar təqdim edilib. Fövqaladə Hallar Nazirliyinin N sayılı hərbi hissəsində keçirilən kursu uğurla başa vuran Hikmət Babayevə nazirliyin məsul şəxsləri tərəfindən "Mülki müdafiə qərargah rəisləri" kateqoriyası üzrə vəsiqə təqdim edilib.

Azərbaycanın daha bir mədəni elementi UNESCO siyahısına daxil edilib

Paraqvayın paytaxtı Asunsion şəhərində keçirilən UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 19-cu sessiyasında "Azərbaycanda təndir sənətkarlığı və çörəkbişirmə" adlı milli nominasiya faylının UNESCO-nun Qeyri-maddi Mədəni İrs üzrə Repräsentativ Siyahısına daxil edilməsi qərara alınıb.

Qərarın elan edilməsinin ardınca çıxış edən ölkəmizin UNESCO yanında daimi nümayəndəsi, səfir Elman Abdullayev Azərbaycan Respublikası adından UNESCO Qiymətləndirmə Qorunması və Hökumətlərarası Komitəyə xalqımızın mədəni irs nümunəsini dəstəklədiklərinə görə təşəkkür edib.

Sessiyada çıxış edən Azərbaycan mədəniyyət nazirinin müavini Səadət Yusifova, ilk növbədə, müsbət qərarın

qəbuluna görə Qiymətləndirici Orqana və Katibliyə təşəkkür edib. Qədim ənənələrə söykənən təndir sənətkarlığının Repräsentativ Siyahıya daxil edilməsinin xalqımız üçün əlamətdar olduğunu vurğulayıb. Sürətlə müasirləşən dünyada mədəni irsin qorunması və gələcək nəsillərə çatdırılmasının xüsusi önəm daşdığını qeyd edən S.Yusifova bu istiqamətdə Mədəniyyət Nazirliyinin təşəbbüslərindən də danışdı. COP29 çərçivəsində təqdim edilən İqlim üçün Mədəniyyət (C4C) təşəbbüsü haqqında məlumat diqqətə çatdırılıb.

Qeyd edək ki, "Azərbaycanda təndir sənətkarlığı və çörəkbişirmə" adlı nominasiya faylı Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən 2023-cü ildə Xarici İşlər Nazirliyi vasitəsilə UNESCO-ya təqdim edilmişdir.

Qərbi Azərbaycan abidələri: erməniləşdirilməyə cəhd edilən Tavuz-qala

Abidə Qərbi Azərbaycanın (indiki Ermənistanın) Tovuz mərzisi deyilən ərazisində yerləşir. 1995-ci ildə ermənilər tarixi saxtarkarlığa yol verərək ərazinin adını dəyişib "Tavuş" adlandırdılar. Tavuş Ermənistan Respublikasının 10 mərzindən biri hesab olunur. Tavuş Ermənistanın şimal-şərqində Azərbaycan və Gürcüstanla sərhəddə yerləşir. Tavuş daha öncə Azərbaycanın Qazax qəzasının tərkibində olub.

Bu barədə AMEA-nın Tarix və Etnologiya İnstitutunun əməkdaşı Faiq İsmayılov bildirdi. Onun sözlərinə görə, abidənin yerləşdiyi ərazinin adı qədim türkcədən tərcümədə dağ üstündə qala mənasını verir - "Tau ust qala".

Qalanın adı ərazinin adından götürülərək Tavuz adlandırılıb. Bəzi mənbələrdə Qalanı III əsrdə əraziyə köç edən hunlar tərəfindən tikdikləri bildirilir.

"Tavuz-qalanın yerləşdiyi coğrafi ərazi keçmiş Şəmsəddil Sultanlığının

ərazisi olub. Şəmsəddil sultanlığı 1747-ci ildə yaranmışdı. Ərazisi 4200 verst, əhalisi qızılbaş türk tayfalarından olan zülqədlərdən ibarət idi. Sultan Allahverdi Zülqədər ilk Şəmsəddil sultanı olub (1747-1761-ci illər). Şəmsəddilin ən qüdrətli sultanı Nəsim sultan olmuşdur (1797-1819). Sultanlığın mərkəzi indiki Tovuz rayonu ərazisindəki Öksüzlü obası olub. Şəmsəddil sultanlığı zaman-zaman Gəncə xanlığına və Kartli çarlığına tabe olsa da, müstəqil siyasət yürüdü. Tarixdə Şəmsəddin sultanlığı (mahalı) da adlandırılan Şəmsəddil sultanlığı 1801-ci ildə ləğv edilərək zorla Rusiyanın tərkibinə qatılmışdı", - deyə o əlavə edib.

Alim vurğulayıb ki, qala strateji əhəmiyyətli ərazidə yerləşir, ətrafı qülləli mühafizə divarları və sıldırım qayalarla əhatələnib. Qalanın daxilində bir neçə inzibati bina və yaşayış evləri olsa da, hamısı ermənilər tərəfindən dağıdılaraq xarabalığa çevrilib. Binaların üzərindəki divar yazıları, loqolar və digər bədii daş nümunələri ermənilər tərəfindən çıxarılaraq ya məhv edilib, ya da naməlum istiqamətə daşınıb.

Tanınmış fizik alim Kamil Qurbanov vəfat edib

Elm və Təhsil Nazirliyinin Fizika İnstitutunun Yüksək gərginliklərin fizikası və texnikası laboratoriyasının aparıcı elmi işçisi Kamil Bəxtiyar oğlu Qurbanov 1942-ci il dekabrın 9-da Ağdam rayonunda anadan olmuşdur.

1965-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin fizika fakültəsini bitirdikdən sonra Azərbaycan MEA Fizika İnstitutunda fəaliyyətə başlamışdır. 1965-1968-ci illərdə Azərbaycan MEA Fizika İnstitutunda Yüksək gərginliklərin fizikası və texnikası laboratoriyasında kiçik elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır. 1968-1971-ci ildə Fizika İnstitutunun əyani aspiranturasına daxil olaraq, Rusiya Federasiyası Leninqrad şəhəri "Yüksək molekullu birləşmələr" İnstitutunda aspirantura təhsili almışdır. 1974-cü ildə "Yüksək molekullu birləşmələr" İnstitutunun Müdafiə Şurasında "Amorf-kristallik polimer sistemlərdən rentgen şüalarının difraksiyasının bəzi məsələləri" mövzusunda dissertasiya işini müdafiə edərək fizika - riyaziyyat elmlər namizədi adını almışdır. 1971-ci ildən etibarən Fizika İnstitutunda kiçik elmi işçi, böyük elmi işçi, institutun elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində işləmiş və "Yüksək gərginliklərin fizikası və texnikası" laboratoriyasında aparıcı elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır. 1976-1992-ci ilə qədər Azərbaycan MEA Fizika İnstitutunda Yüksək gərginliklərin fizikası və texnikası laboratoriyasında böyük elmi işçi vəzifəsində işləmişdir. 1992-ci ildən Kamil Qurbanov Fizika İnstitutunun Yüksək gərginliklərin fizikası və texnikası laboratoriyasında aparıcı elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır. 2000-ci ildən "Energetika Problemləri" jurnalının məsul katibi və texniki redaktor olmuşdur.

Kamil Bəxtiyar oğlu Qurbanov 2002-ci ildə Fizika İnstitutunun elmi katibi və həmin ildə institutun elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifəsində işləmişdir.

K.B.Qurbanov güclü elektrik sahələrinin və qaz boşalmalarının texnoloji proseslərə təsiri istiqamətində tədqiqat işlərinə rəhbərlik edərək elektrik təsirlərinin qaz, maye və bərk cisimlərə tətbiqi nəticəsində materialların səthində, həcmində, strukturunda və xassələrində baş verən dəyişikliklərin mexanizmlərini aydınlaşdırılmasına yeni fiziki anlayışlar gətirmişdir. K.B.Qurbanov kütləvi informasiya vasitələrinin elmi proqramlarında mütəmadi çıxış etmiş, təbiət hadisələrinin mahiyyətinin açıqlanması və yeni elmi nealiyyətlər haqqında dinləyiciləri məlumatlandırmışdır. K.B.Qurbanov institutun ictimai həyatında fəal iştirak etmiş, 2022-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Kamil Bəxtiyar oğlu Qurbanov elektrofizika sahəsində polimer materialların strukturunun fizikası və mexanikasının tədqiqi üzrə tanınmış alimdir, 200-ə yaxın elmi məqalələrin, 11 müəlliflik şəhadətnaməsi, 3 patentin, 1 kitab, 2 sayda dissertasiya işinin elmi rəhbəri, o cümlədən 15 ixtiranın müəllifi olmuşdur.

O, yaddaşlarda həyatsevər, təvazökar bir insan kimi qalacaqdır. Kamil Qurbanovun əziz xatirəsi Fizika İnstitutunun əməkdaşlarının, dostlarının və bütün kollektivin qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Fizika İnstitutunun kollektivi

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

Пакт климатического единства

Проведение COP29 привело к реализации важных мероприятий на национальном и международном уровне

В очередном заседании Президиума НАНА приняли участие президент НАНА академик Иса Габиббейли, заместитель министра экологии и природных ресурсов Азербайджана Рауф Гаджиев, члены президиума, советники и заведующие отделами аппарата Президиума академии.

Открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габиббейли ознакомил присутствующих с вопросами, стоящими на повестке дня.

Вначале и.о. вице-президента НАНА академику Говхар Бахшалиевой была вручена Почётная грамота НАНА.

Далее на обсуждение был вынесен вопрос "29-ая сессия Конференции сторон Рамочной конвенции ООН об изменении климата - COP29: вызовы и стоящие перед НАНА задачи".

В рамках целенаправленной политики

В своём выступлении по данному вопросу академик Иса Габиббейли напомнил, что недавно в Азербайджане на самом высоком уровне прошла 29-я сессия Конференции сторон Рамочной конвенции ООН об изменении климата (COP29), в которой приняли участие 80 глав государств и правительств и более 76-ти тысяч представителей более 190 стран, и это событие получило высокую оценку как в общественно-политической жизни республики, так и во всём мире.

Руководитель НАНА подчеркнул также, что успешное проведение COP29 в Азербайджане стало возможным благодаря проводимой Президентом Ильхамом Алиевым целенаправленной внутренней и внешней политике, крупным организационным и созидательным работам. Это глобальное международное мероприятие продемонстрировало миру модель Ильхама Алиева с точки зрения высоких организаторских способностей и великолепного управления, а участие в организации COP29 волонтёров является свидетельством политики, направленной на воспитание патриотично настроенного молодого поколения.

Организация в республике под руководством Президента Ильхама Алиева подобных важных мероприятий на высоком уровне, продолжил академик Иса Габиббейли, за 21 год превратилась в традицию, за истекший период в Азербайджане прошли спортивные состязания, форумы межкультурного диалога и другие масштабные мероприятия.

Баку - площадка всемирного диалога

Организация указанных мероприятий на высоком уровне способствовала превращению Азербайджана в площадку всемирного диалога, повышению авторитета страны под руководством Президента Ильхама Алиева на международной арене, её признанию в качестве государства, обладающего правом голоса при решении важных вопросов, и, самое главное, признанию главы нашего государства одним из

мировых лидеров, вследствие чего нашей стране было доверено провести у себя глобальное мероприятие COP29.

Сказав, что глубоко содержательная речь Президента Ильхама Алиева на церемонии открытия Саммита лидеров COP29 и его выступление на Саммите развивающихся малых островных государств (SIDS) были высоко оценены со стороны мировых государств, академик Иса Габиббейли добавил, что глава нашего государства на высочайшем уровне говорил о климатических проблемах и глобальных вызовах мира. С особым вниманием были встречены предложения о способах сокращения выбросов углекислого газа, переходе к зелёной энергетике и зелёной экономике, применении зелёных технологий.

Докладчик назвал историческими успехами Азербайджана в итоге COP29 достижение Бакинского соглашения, утверждение на заключительном пленарном заседании статьи 6-й Парижского соглашения полностью, принятие исторического постановления, обеспечивающего начало деятельности Фонда возмещения потерь и ущерба, а также поддержание странами цели удержать глобальное потепление на уровне 1,5 °C.

Руководитель НАНА подчеркнул роль проводимой под руководством Президента Ильхама Алиева успешной внешней политики и деятельности государственных структур, Операционной компании COP29 и волонтёров в достижении этого успеха.

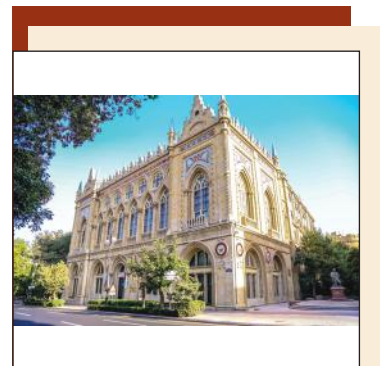
Дискуссии по глобальным проблемам

На организованных в рамках COP29 мероприятиях, продолжил академик Иса Габиббейли, активное участие принимали и сотрудники НАНА, учёные провели со своими зарубежными коллегами дискуссии, связанные с глобальными проблемами, в Академии наук прошли встречи с прибывшими в республику видными деятелями науки. Также академик отметил, что есть большая необходимость в проведении исследований для изучения философии таких понятий, как "зелёная энергетика" и "зелёная экономика", которые занимали важное место в повестке дня COP29, на наших учёных лежит большая ответственность, и дальнейшая деятельность НАНА будет охватывать и данную сферу.

Сказав, что COP29 привела к ещё большему росту международного авторитета нашей страны в мире, академик Иса Габиббейли подчеркнул, что азербайджанские учёные всегда рядом с Президентом Ильхамом Алиевым, всецело поддерживают проводимую главой государства успешную внутреннюю и внешнюю политику и продолжают трудиться во благо нашей страны.

Затем вице-президент НАНА академик Ирада Гусейнова выступила с обширной презентацией о деятельности НАНА в связи с COP29. Академик подробно рассказала об истории и целях конференций COP, которые прошли до сих пор, многочисленных мероприятиях, реализованных в рамках COP29 в научных отделениях, научно-исследовательских учреждениях и организациях, региональных отделениях и научных центрах НАНА - научных конференциях, встречах, книжных выставках, выпущенных в свет изданиях, опубликованных в СМИ статьях.

(продолжение на стр.10)

Сохранить фундаментальные традиции

стр. 10 ⇨

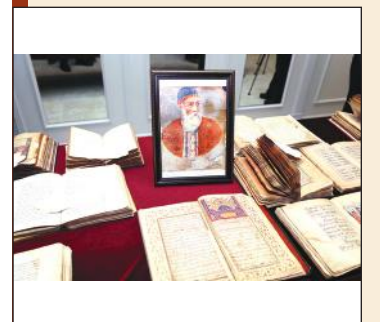
Единство и солидарность

стр. 11 ⇨

"Дорожная карта" для экологии

стр. 11 ⇨

An event titled "The Creative World of Fuzuli and Fuzuliname of the Academy" was held by the organization of ANAS

page 12 ⇨

Сохранить фундаментальные традиции

Наша национальная идея: сильный Азербайджан, тюркское единство, цифровое развитие и стратегическое партнерство

Заседание рабочей группы по разработке Концепции развития и Дорожной карты НАНА на 2025-2030-е годы, состоявшееся в Президиуме НАНА, было посвящено обсуждению подходов к стратегиям развития науки и тенденций, существующих в международной практике, а также предложений, представленных рабочей группой и рассмотрению структуры Концепции развития.

Открыв заседание вступительным словом, академик Иса Габибейли сообщил, что в 2025 году исполняется 80 лет со дня создания НАНА, которая прошла славный исторический путь развития и снискала известность в республике и во всём мире своими выдающимися учёными; в настоящее время продолжаются подготовительные работы в связи с 80-летним юбилеем НАНА, в рамках которого будет выпущен в свет ряд важных изданий.

Говоря об истории создания академии и пройденном ею пути развития, академик Иса Габибейли сообщил, что, приняв во внимание значение научных изобретений учёных, сыгравших важную роль в судьбе Второй мировой войны, в частности изобретение академиком Юсифом Мамедалиевым высокооктанового бензина, руководство СССР приняло постановление о создании академий наук в республиках бывшего Советского Союза, в том числе и в Азербайджане, чтобы ускорить научно-технический прогресс.

Приоритет НАНА - международное сотрудничество

Отметив, что за истекший период Академия наук и отечественные учёные добились многочисленных успехов, оратор добавил, что в годы советской власти НАНА была окружена заботой общенационального лидера Гейдара Алиева, а в первые годы независимости избежала закрытия благодаря большому значению, которое великий лидер придавал науке. Отмечалось, что после возвращения к власти общенациональный лидер провёл одну из первых встреч именно в Академии наук с учёными, а также принял в 90-х гг. ряд важных постановлений, нацеленных на развитие НАНА, которая переживала в то время период застоя.

31 января 1997 года, продолжил академик Иса Габибейли, состоялась встреча великого лидера с руководством НАНА, что сыграло важную роль в развитии Академии наук в годы независимости, были определены дальнейшие задачи НАНА, особое внимание было уделено социальным вопросам.

Руководитель НАНА сообщил, что с 2022 года проводятся реформы, направленные на становление обновленной Академии наук, впервые в системе академий наук бывшего Советского Союза в НАНА за счёт внутренних ресурсов был создан отдел электронной академии, впервые в своей истории НАНА была избрана членом международных организаций с правом голоса - Международного научного совета (ISC), Ассоциации академий наук и научных сообществ Азии (AASSA) и организации Межакадемическое партнёрство (IAP).

За счёт внутренних ресурсов

Подчеркнув, что на протяжении долгих лет азербайджанская наука была далека от сотрудничества с академическими структурами стран Азии, в науке в этом смысле существовал пробел, академик Иса Габибейли отметил, что сегодня в странах Азии научно-технический прогресс продолжается на высоком уровне, и, учитывая это, НАНА направила

обращение в Ассоциацию академий наук и научных сообществ Азии (AASSA) и стала полноправным членом этой организации. Академик сообщил, что для расширения научных связей со странами Азии, особенно с Китаем, в ряде институтов НАНА были созданы новые отделы, подписаны договоры о сотрудничестве, а знаменательным событием этого года стало выступление в НАНА лауреата Нобелевской премии, профессора Университета Северной Каролины (США), выдающегося представителя тюркского мира Азиза Санджара с обширным докладом на эту тему.

Помимо этого, продолжил руководитель НАНА, исходя из задач, поставленных Президентом Азербайджанской Республики Ильхамом Алиевым перед отечественной наукой, интересов независимого Азербайджанского государства и вызовов современной мировой науки, в научных учреждениях и организациях НАНА за счёт внутренних ресурсов были созданы более 40 новых структурных подразделений. Также были переименованы два учреждения НАНА, сегодня это Институт археологии и антропологии и Институт истории и этнологии имени Аббасгулу Ага Бакиханова.

Новый исторический этап

Академик Иса Габибейли подчеркнул, что в рамках реформ, проводимых для обновления НАНА, в соответствии с вызовами современности был разработан новый Устав академии, который был утверждён по Указу Президента Ильхама Алиева от 3 ноября 2023 года.

Говоря об исторической Победе Азербайджана в Карабахе, одержанной под руководством Верховного главнокомандующего, Президента Ильхама Алиева, академик Иса Габибейли отметил, что с полным восстановлением государственного суверенитета и поднятием Государственного флага на территории всей страны начался новый исторический этап развития республики.

Напомним, что глава государства поставил перед представителями интеллигенции, учёными ряд задач, связанных с будущей национальной идеей Азербайджана на новом историческом этапе, академик сообщил, что

в связи с этим при участии учёных, представляющих отделения гуманитарных и общественных наук, в НАНА прошли три обширные дискуссии, в ходе которых учёные пришли к единому мнению, что национальная идея Азербайджана должна звучать так: "Более сильный Азербайджан, тюркское единство, цифровое развитие и стратегическое партнерство".

Выносимая сегодня на обсуждение, продолжил руководитель НАНА, Концепция развития и Дорожная карта НАНА на 2025-2030-е годы является составной частью реформ, проводимых в Академии наук с 2022 года, этот документ станет весомым вкладом в 80-летний юбилей НАНА и сыграет особую роль в дальнейшем развитии Академии наук.

НАНА должна быть обновлена

Академик Иса Габибейли подчеркнул: "Академия наук должна быть обновлена, сохранив свои фундаментальные научные традиции, научные школы. В то же время, проводимые реформы требуют от нас широкой просветительской деятельности. В подготовке новой Дорожной карты Академии наук должен принять участие каждый учёный, этот документ будет составлен на основе предложений учёных, работающих в научных учреждениях и организациях НАНА. Затем он будет вынесен на обсуждение Президиума и Общего собрания НАНА".

Далее с докладом "Менеджмент и координация подготовки Концепции развития и Дорожной карты НАНА на 2025-2030-е годы и её интеллектуальная обработка" выступил председатель рабочей группы, заведомо науки и образования аппарата Президиума НАНА доктор филологических наук Сархан Хавери, а с докладом "Основные направления Концепции развития и Дорожной карты НАНА на 2025-2030-е годы в контексте вызовов современной науки" - его заместитель, доктор философских наук Физули Гурбанов.

Затем выступили члены рабочей группы доктор философских наук, профессор Роида Рзаева, доктор философии по наукам о Земле Айтен Гусейнова, доктор философии по философии Эльнур Мустафаев и др.

Пакт климатического единства

Проведение COP29 привело к реализации важных мероприятий на национальном и международном уровне

(начало на стр.9)

В своём выступлении заместитель министра экологии и природных ресурсов Азербайджана Рауф Гаджиев сообщил, что организация COP29 привела к реализации важных мероприятий на национальном и международном уровне. Приведя ряд статистических данных, Рауф Гаджиев подчеркнул, что в COP29 приняли участие главы государств и правительств 80-ти стран, более 76-ти тысяч человек, более 9-ти тысяч представителей НПО и гражданских обществ, были сооружены павильоны более 100 государств. Рауф Гаджиев отметил, что в рамках COP29 был принят "Бакинский пакт климатического единства", что является историческим достижением.

Далее было принято обращение НАНА к Президенту Азербайджанской Республики Ильхаму Алиеву в связи с итогами 29-й сессии Конференции сторон Рамочной конвенции ООН об изменении климата - COP29. Обращение зачитала заведующая отделом делопроизводства и протокола аппарата Президиума НАНА доктор

философии по филологии Эсмер Алиева.

На заседании также был рассмотрен вопрос о выполнении указа и распоряжения Президента Ильхама Алиева от 25 октября 2024 года в связи с Азербайджанской национальной энциклопедией. Академик Иса Габибейли сообщил, что согласно этим документам, в структуру Азербайджанской национальной энциклопедии были внесены изменения и утверждён новый состав редакционной коллегии. Сказав, что Азербайджанская национальная энциклопедия на протяжении последних десятилетий играет исключи-

тельную роль в культурном и духовном развитии азербайджанского народа и формировании общественной мысли, академик подчеркнул особое значение указанных документов с точки зрения организации её деятельности на основе новых требований в современный период.

На уровне современных требований

В подготовке к печати различных томов Азербайджанской национальной энциклопедии, продолжил руководитель НАНА, осо-

бую роль играет редакционная коллегия под председательством Президента Ильхама Алиева, в которой представлены выдающиеся деятели науки и культуры, глава государства поставил перед членами редколлегии масштабные задачи, связанные с подготовкой томов "Энциклопедии".

Кроме того, глава НАНА отметил, что начиная с 2004 года по сей день в Научном центре "Азербайджанская национальная энциклопедия" на азербайджанском и русском языках был издан "Специальный выпуск Азербайджанской национальной энциклопедии", а также были выпущены 10 томов,

а в настоящее время готовится к печати 11-й том, составлен словарь и продолжается работа над статьями "Энциклопедии Гейдара Алиева".

Затем сотрудник Научного центра "Азербайджанская национальная энциклопедия" Рустам Гаджиев рассказал о проделанных работах, связанных с подготовкой к печати "Энциклопедии Гейдара Алиева", отметив при этом, что издание будет полностью готово к печати в 2025 году.

В своём выступлении по данному вопросу академик Расим Алигулиев выдвинул предложение, связанное с размещением электронной версии томов Азербайджанской национальной энциклопедии в Интернет-пространстве.

Учитывая вышеизложенное, президиум принял постановление об обеспечении деятельности Научного центра "Азербайджанская национальная энциклопедия" на уровне современных требований.

Помимо этого, академик Иса Габибейли рассказал члену президиума о своей поездке в Республику Филиппины.

Единство и солидарность

Вклад в укрепление и продвижение идеологии тюркского мира

Состоялась церемония закрытия III Международного тюркологического конгресса "Национальная идентичность и культурное наследие в тюркском мире", который проходил в Национальной академии наук Азербайджана в рамках мероприятий, связанных с объявлением города Шуша культурной столицей исламского мира на 2024-й год.

В мероприятии, которое проходило в Центральной научной библиотеке НАНА, вначале было продемонстрировано видео-выступление ректора Университета Чанкыры Каратекин профессора Харуна Чифтчи. Он подчеркнул значение конгресса с точки зрения сохранения общих культурных ценностей, ещё большего развития сотрудничества между тюркскими народами, а также обсуждения общих для тюркского мира научных тем, и поблагодарил организаторов и участников мероприятия.

Великолепие тюркского мира

Затем выступили видный тюрколог, доктор исторических наук Сулайман Кайыпов (Кыргызстан), учёный-тюрколог Нарбибиш Шам-

маева (Туркменистан), и.о. директора Института фольклора, доктор философии по филологии, доцент Афгаг Рамазанова, академик Саджиде Чобаноглу (Турция) и другие исследователи, выразившие уверенность, что конгресс внесёт свой вклад в укрепление и продвижение идеологии тюркского мира, а также в расширение возможностей для сотрудничества.

Подводя итоги, президент НАНА академик Иса Габиббейли отметил, что конгресс имеет большое историческое значение во многих аспектах. Академик подчеркнул, что на современном этапе развития тюркского мира научные связи между Турцией и Азербайджаном получили ещё большее развитие и охватывают всю географию тюркского мира, и высоко оценил III Международный тюркологический конгресс с точки зрения укрепления единства и со-

лидарности тюркских государств. Академик добавил, что и в дальнейшем все усилия будут направлены на расширение и углубление интеграции тюркского мира в сфере науки и культуры.

Представленные в ходе конгресса доклады, продолжил академик Иса Габиббейли, охватывали вопросы, связанные с общей историей, общим языком, общей литературой и общей культурой, и продемонстрировали разнообразие и многогранность единства тюркского мира.

Сказав, что конгресс также продемонстрировал великолепие тюркского мира, руководитель НАНА подчеркнул значение мероприятия с точки зрения налаживания связей между различными научными организациями тюркских стран и реализации совместных проектов. Академик отметил, что сформировавшиеся в рамках конгресса дружеские взаимоотношения и вновь налаженное сотрудничество служит укреплению настоящего и будущего тюркского мира, опираясь на исторические традиции.

XXI век - век процветания

Академик Иса Габиббейли подчеркнул историческое значение проведения церемонии открытия III Международного тюркологического конгресса накануне 100-летия Первого тюркологического съезда именно в Президиуме НАНА и добавил, что мероприятие является своего рода подготовкой к празднованию юбилея съезда.

Руководитель НАНА отметил также особое значение проведения III Международного тюркологического съезда накануне 80-летнего юбилея НАНА: "Мы продемонстрировали, что мысль о том, что XXI век будет веком процветания тюркского мира, может стать реальностью". Далее академик Иса Габиббейли подарил гостям изданный по постановлению Президиума НАНА в нескольких томах труд Махмуда Кашгари "Дивани лугат ат-тюрк", который является одной из ценных книг тюркского мира.

Молодым исследователям, которые приняли активное участие в конгрессе, и участникам мероприятия были вручены благодарственные грамоты.

В заключение прозвучали государственные гимны стран тюркского мира.

Отметим, что III Международный тюркологический конгресс проходил при совместной организации Министерства культуры и туризма Турецкой Республики, Турецкого агентства по сотрудничеству и координации (TİKA), НАНА, Института тюркологии Университета Чанкыры Каратекин и Кокандского государственного педагогического университета имени Муками (Узбекистан).

Декламации Хошбахта Юсифзаде

Завершилась международная научная конференция по проблемам нефтегазоносности и геоэкологии Каспийского региона

В Институте нефти и газа Министерства науки и образования завершилась Международная научная конференция по проблемам нефтегазоносности и геоэкологии Каспийского региона "Декламации Хошбахта Юсифзаде".

Целью проведения мероприятия, посвященного памяти академика Хошбахта Юсифзаде, является обсуждение применения новых научных методов и технологий в области нефтегазоразведки, технологических и экологических проблем, стоящих перед эксплуатацией нефтяных и газовых месторождений. В ней, наряду с учеными, приняли участие и молодые специалисты. Ученые из различных стран рассказали об актуальных проблемах нефтегазовой геологии.

В рамках конференции Институт нефти и газа и Российский государственный геологоразведочный университет имени Серго Орджоникидзе организовали школу моделирования, в рамках которой был предусмотрен учебный курс "Моделирование геологических процессов и углеводородных систем".

Отметим, что в форуме, на котором было заслушано более 80 докладов, приняли участие ученые примерно из десяти стран.

"Дорожная карта" для экологии

Осознавая планетарный масштаб угрозы, мир ищет решения по борьбе с климатическими изменениями

Проблема изменения климата уже давно вышла за пределы национальных границ отдельных государств и требует от международного сообщества тесного сотрудничества и принятия скоординированных решений на всех уровнях, с тем чтобы снизить негативное воздействие углеродного следа.

Осознавая планетарный масштаб климатической угрозы, мировое сообщество уже многие годы пытается искать совместные решения по борьбе с климатическими изменениями.

Крупнейшей и наиболее важной площадкой для обсуждения экологических проблем всего человечества стала 29-я сессия Конференции сторон Рамочной конвенции ООН об изменении климата (COP29), завершившаяся в Баку неделю назад. Участие в ней научного сообщества не только Азербайджана, но и других стран - красноречивое свидетельство того, что международная коллаборация только расширяет границы взаимодействия исследователей самых разных научных сфер. И в подтверждение сказанному - обсуждение на COP29 роли науки и инноваций в переходе к низко эмиссионным и устойчивым продовольственным системам.

Тревожная статистика

Спикером этого панельного заседания по инициативе исполнительного управляющего директора CGIAR Исмахан Элуафи стала вице-президент НАНА, генеральный директор Института молекулярной биологии и биотехнологий МНО академик Ирада Гусейнова.

Мероприятие было проведено Продовольственной и сельскохозяйственной организацией ООН, CGIAR и другими международными организациями.

CGIAR - обширная партнерская система, объединяющая 15 международных исследовательских центров, расположенных на разных континентах, и со многими из которых, как

отметила академик Гусейнова, наша страна усатановила тесное сотрудничество.

В своем выступлении на заседании, посвященном Дню продовольствия и сельского хозяйства, Элуафи подчеркнула тесную связь между изменением климата и продовольственной безопасностью. Согласно статистике, которую она озвучила, многие из 500 млн мелких фермеров, которые поставляют треть продовольствия в мире и составляют 83% мирового сельского хозяйства, живут в регионах, затронутых изменением климата. Поэтому прикладные инновации могут, по ее мнению, стать "дорожной картой" для сокращения выбросов парниковых газов.

Академик Ирада Гусейнова в свою очередь обратила внимание на неблагоприятное воздействие изменения климата на сельскохозяйственные системы Азербайджана. Она подчеркнула, что на решение этих проблем направлены приоритетные направления исследований Отделения биологических и медицинских наук НАНА, которое она возглавляет.

Доклад азербайджанского ученого был воспринят с большим интересом.

Из космоса на Землю

Еще одним значимым событием в копилку международной научной коллаборации стало участие наших исследователей в состоявшемся в рамках COP29 Саммите лидеров мировой

космонавтики (World Space Leaders Summit), организованном Космическим агентством Азербайджана (Азеркосмос).

В мероприятии, в котором приняли участие делегации аэрокосмических компаний и госпредприятий 40 ведущих стран мира, в том числе, и Института систем управления (ИСУ) МНО, обсуждалась природоохранная деятельность и был утвержден документ COP29 Impact and output: International Pledge for Space-based Climate Action.

Генеральный директор ИСУ академик Али Аббасов, выступивший в качестве пленарного докладчика на панельной сессии "Из космоса на Землю: принятие решений, основанных на информации, в изменяющемся климате", рассказал о проблемах, связанных с глобальными изменениями климата в Азербайджане, и о применении космических и спутниковых технологий за последние десятилетия.

Коснулся академик Аббасов и международного сотрудничества соответствующих структур нашей страны с Национальным управлением по аэронавтике и исследованию космического пространства (NASA) и Китайской национальной аэрокосмической администрацией (CNSA).

Говоря об исследованиях азербайджанских ученых в области охраны окружающей среды, он проинформировал об интеграции спутниковых технологий - дистанционном зондировании, моделях, управляемых искусственным ин-

теллектом, устройствах IoT, которые на основе данных, полученных со спутников, предоставляют информацию для различных секторов принятия решений.

Мониторить земную поверхность

Большой интерес у аудитории вызвал и проект цифрового Шелкового пути, трансформирующей сети волоконно-оптических кабелей и соединяющих Европу и Азию через Черное море, Анатолию, Кавказ, Каспийское море и Центральную Азию, а также применение в Национальной академии авиации Азербайджана технологии LIDAR для дистанционного зондирования поверхности воды загрязнений, возникающих при добыче нефти и газа.

К слову, во время проведения COP29 институты и лаборатории НАНА и МНО посетили зарубежные исследователи, прибывшие на международную климатическую конференцию.

Стороны обсудили сотрудничество в области обработки аэрокосмической информации, реализацию совместных научно-исследовательских проектов и подготовку кадров. Кроме того, на встрече была представлена информация о деятельности компании SAR (Synthetic Aperture Technology) по мониторингу земной поверхности при поддержке китайского агентства, обсуждены возможности сотрудничества в этой области с азербайджанскими кибернетиками.

А Институт нефтехимических процессов (ИНХП) посетила египетская делегация, участвовавшая в COP29, - замминистра высшего образования Египта профессор Хусамеддин Мохаммед Осман, директор Национального исследовательского института Египта профессор Фадж Абдул Джавад и глава центра культурных и образовательных связей посольства Египта в Азербайджане Тарек Мохаммад.

Галия АЛИЕВА

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

"Seismic Hazard Map of the territory of Azerbaijan" was presented at ANAS

A presentation and discussion of the "Seismic Hazard Map of the territory of Azerbaijan", drawn up with new approaches to calculate seismic hazards for the Azerbaijani territory was held at the Republican Seismic Survey Center (RSSC) of the Azerbaijan National Academy of Sciences together with the University of Victoria of Canada, the Standing Committee on Earthquake Design of the National Building Code of Canada, the Lawrence Livermore National Laboratory in the USA, Michigan State University in the USA and the Ilia State University's Institute of Earth Sciences and National Seismic Monitoring Center in Georgia.

The meeting was attended by the President of the Azerbaijan National Academy of Sciences, Academician Isa Habibbeyli, Vice President of ANAS, Academician Ibrahim Guliyev, Deputy Head of the Earth Sciences Division of ANAS, Academician Fakhraddin Gadirov, Deputy Chief of the Department for Warning of Emergencies of the Ministry of Emergency Situations of the Republic of Azerbaijan, Jesaret Jamalov, members of the Earth Sciences Division of ANAS, scientists and experts from the Institute of Geology and Geophysics of the Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan, Baku State University, and the Azerbaijan University of Architecture and Construction, as well as members of the Scientific and Technical Council of RSSC of ANAS, its staff and other relevant individuals.

The President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli delivered an opening speech. He underlined that the science of seismology is developing in Azerbaijan and the country's seismologists use the most advanced programs and technologies. According to the academician there are high level relations between the RSSC and international seismological centers and organizations. The head of ANAS also drew attention to the close cooperation of the RSSC with seismological centers and leading universities of developed European countries and the United States.

The President of ANAS said that the discussions would contribute to improving the "Seismic Hazard Map of the territory of Azerbaijan" and characterized the map as a significant project for the country's strategic development.

The General Director of the RSSC of ANAS, corresponding member of ANAS, Professor Gurban Yetirmishli, spoke about the methods used in creating the "Seismic Hazard Map of the territory of Azerbaijan" and its significance.

Then, Professor of the University of Victoria Tuna Onur delivered a presentation on the seismic hazard map. She spoke about the methods currently used in seismic risk assessment in various countries around the world during construction of buildings and drew attention to recent innovations in construction standards.

Following this, the participants of the meeting asked the questions related to the issue.

After the discussions, the map was accepted by the participants, and proposed for publication.

An event titled "The Creative World of Fuzuli and Fuzuliname of the Academy" was held by the organization of ANAS

A final event of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS) dedicated to the 530th anniversary of the birth of the great Azerbaijani poet and thinker, Mahammad Fuzuli was held.

The event on the topic "The Creative World of Fuzuli and Fuzuliname of the Academy", jointly organized by the Presidium of ANAS and the Free Trade Union of ANAS, took place in the Concert Hall of the Opera Studio of the Baku Music Academy.

The event was attended by members of parliament, members of the Presidium of ANAS, active and corresponding members of the Academy, employees of scientific institutions and organizations of ANAS, representatives of various organizations, public figures, and media representatives.

First, the participants visited the exhibition of manuscripts of the Institute of Manuscripts named after Mahammad Fuzuli related to the heritage of Fuzuli, and the books by the employees of ANAS dedicated to the poet's life and work.

The event was opened with a welcome speech by the President of ANAS, Academician Isa Habibbeyli. He noted that, in light of the Decree of President Ilham Aliyev dated January 25, 2024, on the "Celebration of the 530th anniversary of the great Azerbaijani poet Mahammad Fuzuli", a series of scientific and cultural events had been held throughout the year in the Academy as in other institutions of the country, extensive research on the life and work of the great poet had been conducted, and numerous books had been published.

Underlining that the motherland of the prominent thinker Mahammad Fuzuli is Azerbaijan, Academician Isa Habibbeyli said that research conducted by Azerbaijani scientists shows that Fuzuli is from the Garabagh region and the Bayat tribe. Fuzuli grew up in the environment of the Kirkuk Turkmen in Baghdad (Iraq), and created brilliant works that reflected the power and feature of the Azerbaijani language of the middle ages. Fuzuli is a prominent classic of Azerbaijani literature, one of the greatest poets of Turkic literature, and a master of words who occupies a unique place among the creators of world literature.

The head of ANAS said: "In world literature, the poet's ghazals can only be compared to the works of the English poet and playwright William Shakespeare, who lived in the same century. The genius Azerbaijani poet Fuzuli was a great master of lyric poetry, which embodies the unity of talent, inspiration, and intellect.

According to Academician Isa Habibbeyli, Fuzuli, who said that "poetry without science is like a wall without a foundation, and a wall without a foundation is unreliable" sincerely acknowledged and confirmed the power of science in the creation of great literature and great art. Fuzuli's works are distin-

guished by the unity of scientific knowledge and literary talent.

Stating that many of the poet's poems are widely spread in society as examples of Azerbaijani folk literature, the head of ANAS underlined that Fuzuli is a genius word master. He represents not only Azerbaijani literature but also the spirituality, thinking, inner world, and strength of the Azerbaijani people.

Academician Isa Habibbeyli mentioned that Fuzuli is not only the son of the Azerbaijani people and his time, but also the son of all humanity and great art, a rare master of words, a poet of the soul, who gained worldwide fame with his ghazals and poems. The academician noted that Fuzuli's philosophical heritage is deeply studied in Azerbaijan, and that among the works written about the poet in the 20th century are a series of articles by Academician Mammad Jafar Jafarov titled "Fuzuli Loves", "Fuzuli Thinks" and "Fuzuli Lives", the monograph "The Great Azerbaijani Poet Fuzuli" by Academician Hamid Arasl?, the book "Fuzuli's Artistry" by prominent writer and literary scientist Mir Jalal Pashayev, the work "The Lyrics of Fuzuli" by Professor Mirzagha Guluzade, and others. Academician Isa Habibbeyli said that these works have been translated into world languages also in the 21st century, highlighting that these publications are the foundational works of global Fuzuli studies. He pointed out that the works published during the independence period in the 21st century by Academicians Rafael Huseynov, Teymur Karimli, Professor Ataemi Mirzayev, and others are valuable as fundamental research dedicated to Fuzuli in Azerbaijani literary studies and as works that enrich world Fuzuli studies.

The head of ANAS highlighted that, in the past five years, 10 monographic works have been published by the Sector of Fuzuli Studies of the Nizami Ganjavi Institute of Literature of ANAS. He also mentioned that at this year's 10th Baku International Book Fair, the "Fuzuli Library" series published by the institute was selected as the "Best Book" of the fair by the Ministry of Culture.

At the end of his speech, the President of ANAS said that research dedicated to the life and works of Fuzuli serves to promote him in his homeland, among Turkic states, and worldwide, once again proving that the genius thinker is immortal.

The event concluded with a performance of the opera "Leyli and Majnun" by the Azerbaijan State Academic Opera and Ballet Theater.

It should be noted that, "Leyli and Majnun", the first opera of the Muslim East, created by the great Azerbaijani composer Uzeyir Hajibeyli was staged on January 12, 1908.

The director of the first performance of the opera "Leyli and Majnun", based on the eponymous poem by the medieval Azerbaijani poet Mahammad Fuzuli, was Huseyn Arablinski, and the conductor was Abdurrahim bey Hagverdiyev.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюрлов

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийат, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000